

Raadsmemo Voortgangsrapportage en jaarplan Programma Duurzaamheid

Datum: 15 december 2022

Onderwerp: Voortgangsrapportage en jaarplan Programma Duurzaamheid

Ter attentie van: De Raad

Afzender: College van Burgemeester en Wethouders

Portefeuillehouder J. De Heer - Verheij

Mail behandelaar a.vandergun@barneveld.nl Telefoonnummer 06105559753

Samenvatting

Met de voortgangsrapportage en jaarplan van het Programma Duurzaamheid geven we inzicht in hoe het afgelopen jaar is verlopen, benoemen we aandachtspunten voor de toekomst en gaan we in op het jaarplan voor 2023.

Doel

De gemeenteraad informeren over de voortgang van het programma duurzaamheid.

Inhoud memo

De gemeente Barneveld werkt al jaren hard aan een duurzame omgeving. Sinds begin 2022 doet de gemeente dat op programmatische wijze via zes verschillende duurzaamheidsthema's, namelijk:

1. Energie
2. Duurzame mobiliteit
3. Klimaatadaptatie
4. Biodiversiteit en Groen
5. Circulaire Economie
6. Duurzame Voedselsysteem

Door programmatisch te werken aan de thema's, leggen we makkelijker verbindingen, zijn we meer flexibel en kunnen we gaan bijsturen wanneer nodig op basis van monitoring. Om dat te kunnen doen, organiseren we ons als programmateam onder de stuurgroep Duurzaamheid.

We maken elk jaar een voortgangsrapportage met daarin een kort overzicht hoe het programma er voor staat wat betreft de ambitie, doelstellingen, activiteiten en budget. Op basis van dat inzicht kunnen we snel reageren en bijsturen op activiteiten.

Vervolg

15 februari 2023 organiseren we een 'Duurzame Ontmoeting' voor de gemeenteraad, waarbij verschillende duurzaamheidsonderwerp op de

agenda staan. De voortgang van het Programma Duurzaamheid is daar een van. Tijdens die avond is er de mogelijkheid om de voortgangsrapportage te bespreken. Halverwege 2023 komt een volgende voortgangsrapportage richting de gemeenteraad.

Duurzaam
Barneveld

Programma Duurzaamheid

Voortgangsrapportage en jaarplan 2023

gemeente
Barneveld

Inhoudsopgave

Inleiding - Pagina 3

Programma ontwikkelingen

Hoofdstuk 1 - Pagina 4

Factsheet en monitoring

Hoofdstuk 2 - Pagina 8

Terugblik op 2022

Hoofdstuk 3 - Pagina 18

Jaarplan 2023

Hoofdstuk 4 – Pagina 21

Aandachtspunten voor de toekomst

Inleiding

In deze voortgangsrapportage van het programma Duurzaamheid bekijken we, als programmateam, terug op de activiteiten en resultaten van het afgelopen jaar. Ook geven we een doorkijk naar 2023 in de vorm van een jaarplan, waarbij we voor alle zes de duurzaamheidsthema's de belangrijkste activiteiten weergeven.

De voortgangsrapportage is een beknopte rapportage. We zijn ons er van bewust dat we niet alles wat de gemeente doet op het gebied van duurzaamheid hierin weergeven. Wel hopen we overzicht te bieden en inzicht te geven in wat er zoal speelt en gaat spelen.

Het programmaplan Duurzaamheid is in het voorjaar van 2022 vastgesteld door het college en in april ter kennisgeving gedeeld met de gemeenteraad. In het plan werken we met zes duurzaamheidsthema's, namelijk Energie, Duurzame Mobiliteit, Klimaatadaptatie, Biodiversiteit, Circulaire Economie en Duurzaam Voedselsysteem. Voor al deze thema's zijn richtinggevende doelen opgenomen in het programmaplan. Doel van het programma Duurzaamheid is om te verbinden, te versterken en te prioriteren tussen de verschillende thema's. Dat doen we onder andere door te werken aan programma activiteiten, die bijdragen aan meerdere doelen.

Afspraak is om elk half jaar een voortgangsrapportage op te leveren met daarin een kort overzicht van hoe het programma er voor staat wat betreft de ambitie, doelstellingen en activiteiten. Op basis van dat inzicht kunnen we snel reageren en bijsturen op activiteiten. Elk jaar maken we het jaarplan met activiteiten voor het volgende jaar, op basis van de voortgang. Een belangrijk middel om inzicht te creëren in onze (kwantitatieve) resultaten, is een duurzaamheidsmonitor. Hiervoor hebben we in 2022 een belangrijke basis gelegd, waarvan we de eerste resultaten in deze rapportage delen.

In het afgelopen jaar is er veel gebeurd. Zo is er een nieuw college en coalitieakkoord gekomen. Ook zijn er maatschappelijk gezien grote ontwikkelingen. Denk bijvoorbeeld aan de hoge energieprijzen, ontwikkelingen in het landelijk gebied en tekort aan materialen en personeel. Op basis van het coalitieakkoord en gekoppeld aan de maatschappelijke ontwikkelingen in Barneveld, werkt het college aan de bestuurlijke opgaven voor de komende periode. Een duurzaam Barneveld is een van die opgaven.

Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk volgt een toelichting op de ontwikkeling van de monitor voor het programma en laten we een factsheet zien met weetjes over duurzaamheid in Barneveld. Hoofdstuk 3 blikt terug op het afgelopen jaar wat betreft de activiteiten uit het jaarplan 2022 en gaat in op de sturing en prioritering van het programma. Vervolgens kijken we in hoofdstuk 3 vooruit in het jaarplan 2023 met focusactiviteiten voor de thema's en het programma. We sluiten af met een aantal aandachtspunten voor de toekomst in hoofdstuk 5.

Hoofdstuk 1

Factsheet en monitoring programma duurzaamheid

1.1. Aanleiding

Het programma duurzaamheid bestaat uit zes verschillende thema's en werkt aan de overkoepelende ambitie van een 'Gezonde en toekomstbestendige leefomgeving'. Het gaat om complexe doelstellingen, waarbij we het belangrijk vinden om te weten hoe we er voor staan. Doen we de juiste dingen? Liggen we op koers, of moeten we bijsturen? Een van de programma activiteiten van 2022 was het opzetten van monitoring van het programma. Doel van die monitoring is om te meten of we doen wat we moeten doen om onze doelstellingen te halen. Op die manier krijgen we inzicht in de voortgang en een basis vanuit waar we kunnen prioriteren en bijsturen.

We werken op dit moment aan de ontwikkeling van de monitor op basis waarvan we toekomstgericht kunnen gaan sturen. Tegelijkertijd is de focus tot nu toe geweest om de basis op orde te krijgen en de juiste data in huis te hebben. De monitor is nog niet af en vraagt doorontwikkeling. Daarover hieronder meer informatie. Ook presenteren we een factsheet met interessante informatie vanuit de verschillende duurzaamheidsthema's.

1.2. Doorontwikkeling dashboarding en monitor

In samenwerking met de ambtelijk trekkers van de 6 thema's wordt de belangrijkste informatiebehoefte besproken op grond waarvan wordt gekeken naar juiste KPI's en beschikbare data. De data komt zowel uit interne als externe (openbaar en niet-openbaar) bronnen en wordt verzameld in onze dataBarn (database). Dit maakt de data duidelijker, makkelijker raadpleegbaar/vindbaar en beter beschermd.

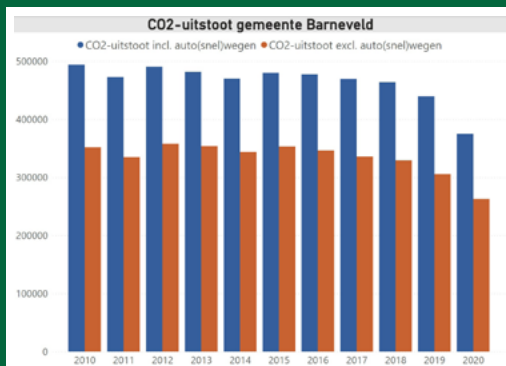
Per thema wordt een storymap gemaakt waarin zoveel mogelijk informatie omtrent het thema gebundeld wordt. De soort informatie varieert onder andere vanwege het feit dat sommige thema's een aanzienlijk langere looptijd (bijv. Energie) hebben dan anderen (bijv. circulaire economie). Informatie varieert van grafieken en tabellen tot een presentatie van foto's over burgerinitiatieven.

Gelijktijdig wordt er gewerkt aan een overkoepelende monitor in de vorm van een Interactief dashboard. Deze focust voornamelijk op de voortgang van de belangrijkste KPI's (kritische prestatie indicatoren) binnen elk thema, ten opzichte van de te behalen doelen in 2030 en 2050. De monitor zal in 1 oogopslag een overzicht van de huidige status geven en zal regelmatig geüpdatet worden. Het is de bedoeling dat deze in 2023 verder vorm krijgt.

Een gezonde en toekomstbestendige leefomgeving in Barneveld

ENERGIE

Energie en CO₂-neutraal in 2050

In 2020 is **38% reductie** van CO₂-uitstoot t.o.v. 1990 bereikt. We zijn daarmee nog 17% verwijderd van het doel in 2030 (55% reductie t.o.v. 1990).

De afgelopen vijf jaar is er meer dan **700 keer telefonisch contact** geweest tussen inwoners en het **Energieloket**. Ook is er per mail of contactformulier meer dan 530 keer een vraag gesteld.

Anno oktober 2022 zijn er via SDE-subsidies grootschalig ongeveer **150.000 zonnepanelen** geïnstalleerd en ongeveer 190.000 aangevraagd maar nog niet gerealiseerd.

In 2020 was **7,3%** van de gebruikte energie afkomstig uit **hernieuwbare bronnen**

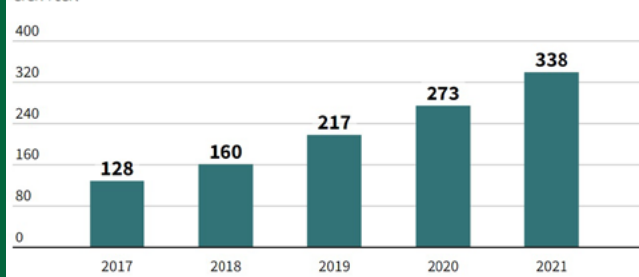
DUURZAME MOBILITEIT

Klimaatneutrale mobiliteit in 2050

In 2022 telt de gemeente **652 elektrische personenauto's** (BEV). Dit is een **stijging van 52%** t.o.v. vorig jaar.

(semi)publieke laadpunten elektrische auto's

989 inwoners, waarvan 13 nieuwe in 2022, maken gebruik van ANWB **Automaatje**. Er zijn reeds 3353 ritten door 73 chauffeurs verzorgd.

KLIMAATADAPTATIE

Klimaatadaptief en klimaatbestendig in 2050

Van de 133 reeds verstrekte subsidies zijn **14** ingezet voor de aanleg van **groene daken** (variërend tussen de 10 m² en 120 m² groendakoppervlakte). De overige 119 worden ingezet voor het afkoppelen van verhard oppervlakte, waterberging (regentonnen) en vergroening.

Al **13 schoolpleinen** zijn **vergroend** en op **13 scholen** is het project Groene Schoolpleinen in voorbereiding.

Tussenstand:

- 55 bomen
- 322 heesters
- 4181 vaste planten
- 8 klimplanten
- 138 meter haag
- 250 m² bosplantsoen
- 2 moestuinen

Het **stedelijk hitte eiland effect** (het aantal graden dat het binnen verstedelijkt gebied warmer is dan in het omliggende landelijk gebied) is het grootst in de kern Barneveld (1,6-1,8 °C). Daarna volgen Harselaar (1,2-1,4 °C) en Voorthuizen (1-1,2 °C).

Een gezonde en toekomstbestendige leefomgeving in Barneveld

BIODIVERSITEIT EN GROEN

Behouden en versterken van de biodiversiteit

Sinds 2019 zijn er in Barneveld centrum **37 Geveltuintjes** aangelegd en er staan **nog 16** op de planning voor december 2022. Volgend jaar volgt aanleg in Voorthuizen.

In 2021 hebben 25 deelnemers van het akkerrandenproject **Bloeiende Akkerranden** ruim **7,8ha** ingezaaid. Dit versterkt de biodiversiteit.

De werkgroep **Weidevogels** heeft in 2022 de volgende nesten opgespoord:

- 228 kievitsnesten
- 12 scholeksternesten
- 2 gruttenesten
- 2 turreluurnesten

Vanuit project **Dorpen in het groen** zijn er in 2021 in de wijk Terbroek (samenvoeging Zwarteboek en Terschuur) **18.000 struiken** en **400 bomen** uitgedeeld. December 2022 staat de uitdeeldag in Kootwijkerbroek op de planning.

CIRCULAIRE ECONOMIE

Een 100 procent circulaire economie in 2050

In 2022 zijn er **20 pakketten wasbare luiers** uitgedeeld aan gezinnen in de gemeente Barneveld. 50% van de gezinnen is zo enthousiast dat ze ermee doorgaan.

Sinds september 2022 hebben we een **circulaire & multi-inzetbare expo-stand** laten ontwerpen die voor alle participatieprojecten van de gemeente gebruikt kan worden. Te aanschouwen in kamer 2.35.

Gemiddeld produceerde **1 inwoner 487,6kg huishoudelijk afval** in 2021. Dat is een **daling van 5,7%** t.o.v. 2020 en ligt onder het landelijke gemiddelde.

DUURZAAM VOEDSELSTEEEM

Duurzaam en gezond en toekomstbestendig voedselsysteem

D.m.v. voorlichtingen en initiatieven wordt er hard gewerkt aan de **transitie naar** een voedselsysteem dat bestaat uit **40% dierlijke en 60% plantaardige bronnen**. Momenteel ligt de verdeling nog omgekeerd, namelijk 60% dierlijk en 40% plantaardig.

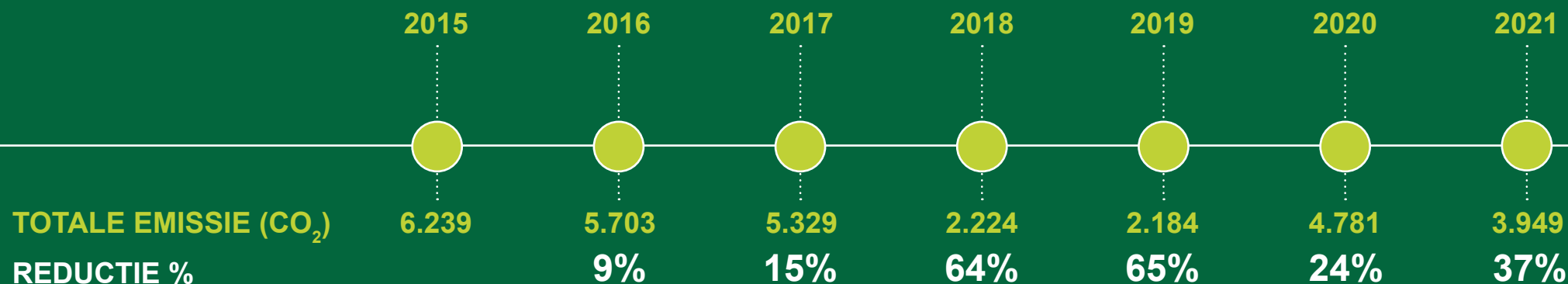

Er zijn in 2022 **35 huishoudens** met een wekelijks abonnement op **Eerlijk uit de Streek**

Een gezonde en toekomstbestendige leefomgeving in Barneveld

CO₂ FOOTPRINT VAN DE GEMEENTELIJKE ORGANISATIE – CO₂ PRESTATIELADDER

De jaren 2018 en 2019 zijn afwijkend door de tijdelijke inkoop van groene stroom. Vanaf 2022 streeft de gemeente naar inkoop van lokaal opgewekte groene stroom (EnergieWEB). Cijfers zijn ten opzichte van 2015.

Hoofdstuk 2

Terugblik op 2022

Vanuit het programma duurzaamheid stellen we jaarlijks een jaarplan op met daarin focus activiteiten. Hier zijn we in 2022 voor het eerst mee gestart. Het gaat om de belangrijkste activiteiten, zoals vooraf bedacht, die bijdragen aan de programmadoelen en ambitie. Het jaarplan voor 2022 is terug te vinden in hoofdstuk 5 van het Programmaplan Duurzaamheid. In dit hoofdstuk blikken we terug op de focusactiviteiten op programmaniveau en per thema in 2022 en geven kort inzicht in hoe die verlopen zijn.

2.1.1. Programma activiteiten

Programma activiteiten zijn overkoepelend, dragen bij aan meerdere doelen en zijn op programmaniveau opgepakt. In 2022 ging dat om de volgende:

Inspiratiesessies

Afgerond. Gedurende 2022 hebben we meerdere inspiratiesessies georganiseerd (of bijgewoond voor verschillende doelgroepen. Zo is 24 mei een netwerkevenement voor inwoners en ondernemers georganiseerd, 'de Duurzame Ontmoeting'. Op 9 juni organiseerden we een 'Duurzame lunch' met medewerkers en diezelfde avond is de raad meegenomen in de verschillende duurzaamheidsthema's. Eind 2022 wordt een interne sessie georganiseerd over energie -en geldbesparing in het eigen huis. 24 september vond de 'De Groene Markt' voor bewoners in de Veluwehal plaats. Ook hebben we gefaciliteerd bij een duurzaamheidsevent in Garderen op 15 juni, waren we aanwezig bij de Nacht van de Nacht in Barneveld en volgt de kerstmarkt in Kootwijk op 17 december.

Monitoring programma

In uitvoering. We zijn in 2022 gestart met een onderzoek door studenten van de Vrije Universiteit Amsterdam. Uit dat onderzoek bleek dat het ontwikkelen van kpi's per duurzaamheidsthema sterk verschilt. Zo is er voor Energie veel data

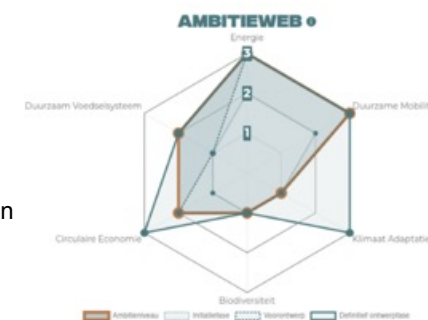

Sfeerimpressie van de Groene Markt in de Veluwehal

beschikbaar, maar is het bij Circulaire Economie en een Duurzaam Voedselsysteem nog erg complex, vanwege het ontbreken van concrete doelen en beschikbare data. Vanaf september is het datateam van de gemeente gestart met het ontwikkelen van een factsheet voor het programma en storymaps voor de verschillende thema's. Inzet is met name geweest om de juiste data te verzamelen, door in gesprek te gaan met collega's uit de organisatie en externe partijen. Dit wordt komend jaar verder uitgebouwd tot een monitor.

Afwegingskader integrale duurzaamheidskeuzes in projecten

In uitvoering. Na de zomer zijn we gestart met het ontwikkelen van een tool om de duurzaamheidsambities te vertalen naar concrete maatregelen en om per project aan de start een keuze te maken in ambitie. Het al bestaande puntensysteem Natuurinclusief Bouwen Barneveld zal hier waar mogelijk in geïntegreerd worden. Deze tool zal begin 2023 afgerond worden en wordt vervolgens toegepast in een pilotproject.

Beeld van hoe ambities weergegeven kunnen worden in de tool van het afwegingskader

Doel is om het na evaluatie te delen met de gemeenteraad. We merken dat er breder in de organisatie behoefte is aan de doorvertaling van duurzaamheidsambities naar de uitvoering. Zo kwam dit bijvoorbeeld ook terug bij het Beheerplan Wegen. Dit heeft er toe geleid dat we meerdere gesprekken voeren over hoe we onze doelen breder kunnen borgen. De tool is hier een start van.

Opstellen communicatiestrategie duurzaamheid

Afgerond. Team communicatie werkt met een communicatiekalender met daarin alle duurzaamheidsthema's geïntegreerd. Daarnaast hebben ze een uitgebreide communicatiestrategie opgesteld, waaraan alle uitingen getoetst worden. Deze is essentieel om de inspanningen op dit vlak te kanaliseren en prioriteren. Een belangrijk aspect bij al deze thema's is gedragsverandering. Duurzame gedragsverandering ontstaat alleen door maatschappelijk draagvlak en brede participatie te creëren. Dit vraagt om effectieve communicatie en vroegtijdige educatie. De strategie vertaalt zich dan ook in al onze communicatie-uitingen. Zo geeft onder andere de website Duurzaambarneveld.nl informatie over alle duurzaamheidsthema's en is die minder gefocust op één specifiek thema. Datzelfde geldt voor evenementen voor bewoners. De verduurzamingsvraagstukken waar we als gemeente voor staan kunnen we tenslotte niet alleen oplossen. Daarvoor hebben we de medewerking van alle inwoners en bedrijven nodig. Inwoners en bedrijven motiveren om hun woning/pand in de breedte te verduurzamen draagt bij aan het terugdringen van de totale hoeveelheid CO₂-uitstoot.

2.1.2. Energie

In 2050 zijn we energie – en CO₂ neutraal

In 2022 heeft de focus gelegen op de verdere uitwerking van de Warmtevisie met veel aandacht voor energiebesparing en het ontzorgen van bewoners. Daarnaast hebben we te maken met continue ontwikkelingen waarop we moeten insprijnen, zoals de stijgende energieprijzen en urgentie van de aanpak Energiearmoede, de toegekende PAW (Programma Aardgasvrije Wijken) subsidie voor De Glind en de mogelijke impact van de beperkte netcapaciteit op onze projecten.

Focusactiviteiten 2022

Opstellen Energievisie en uitvoeringsprogramma

In uitvoering. Er is geen Energievisie opgesteld. In september 2022 is een startnotitie opgeleverd voor het CO₂ reductieplan. Doel van dit plan is om niet alleen te kijken naar de opwek en besparing van energie, maar juist aan te sluiten bij het landelijk klimaatbeleid, waarbij het gaat om het terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen. Het CO₂ reductieplan heeft als doel om dit beleid te vertalen naar een gemeentelijk kader. In het plan zal staan hoe en in welke sector de beoogde 55 procent CO₂ reductie behaald kan worden.

Uitvoeren Duurzame Meerjaren Onderhoudsplanning (DMJOP) eigen vastgoed

In uitvoering. Team vastgoed heeft afgelopen jaar een DMJOP opgesteld, een meerjaren onderhoudsplanning waar duurzaamheid integraal in is afgewogen. Dit is opgesteld voor 16 gemeentelijke panden. Met het DMJOP dragen we bij aan de energiedoelen, de reductie van CO₂ uitstoot en geven we als gemeente het goede voorbeeld. Vanuit het programma Duurzaamheid kijken we mee en zoeken we naar kansen en budget om ook voor de overige panden de komende jaren een DMJOP op te stellen en uit te voeren.

Aanpak energiearmoede

In uitvoering. In samenwerking met het Sociaal Domein is in mei 2022 de aanpak energiearmoede gedeeld met college en raad. Deze aanpak bestaat enerzijds uit financiële ondersteuning (uitvoering hiervan ligt bij Sociaal Domein) en anderszijds uit het adviseren en ondersteunen van bewoners bij het nemen van 'snelle' energiemaatregelen door de inzet van zogenaamde energiecoaches. In de aanpak Energiearmoede werken we als gemeente samen met sociale partners uit de gemeente, die helpen bij het bereiken van de doelgroep.

Er zijn inmiddels 13 energiecoaches opgeleid en na een oproep aan alle ontvangers van de energietoeslag hebben zich meer dan 300 huishoudens gemeld voor een gesprek met een energiecoach en het ontvangen een energiebox. De komende maanden worden de 300 bezoeken afgelegd. Vanuit de Rijksoverheid hebben we middelen ontvangen voor de uitvoering.

Verduurzamingscampagne

Doorlopend. Vanuit het Energieloket organiseren we constante informatievoorziening naar inwoners waarin we hen informeren over verduurzamingsmogelijkheden voor hun huis. Sinds 2022 schakelen we het Regionaal Energieloket in bij de online informatievoorziening en klantvraagafhandeling. Daarnaast is de inzet van de Energieambassadeurs een belangrijke factor. Zij bezoeken inwoners om de situatie van de woning in beeld te brengen met behulp van warmtescanfoto's en in gesprek te gaan over de kansen voor verduurzaming. In 2022 hebben we ons ook gericht op de opvolging van de warmtebeeld foto's uit 2021, door die bewoners een uitgebreid energieadvies en inkoopactie aan te bieden.

Zonneveld Stroe

Zonneveld in Stroe bestaat uit bijna 2 hectare aan panelen dat in productie is. Het was de wens om begroeiing (klimop) langs het hek te realiseren, echter vanwege sensoren kan dit niet, er komt nu begroeiing voor het hek, met heesters. Daarnaast was een bankje voor fietsers ingetekend. Dit bleek onveilig in verband met de verkeerssituatie. Dit bankje komt nu aan de overkant op een terrein van pro-rail, dat enthousiast gereageerd heeft. Ook was de wens om in te zetten op lokaal eigenaarschap. Dit loopt nog vast vanwege het risico voor particulieren. De Rabobank krijgt bij verlies als eerste geld terug en dat kan ten koste van de investering gaan van particulieren. Er wordt nu gekeken naar de het realiseren van een omgevingsfonds. Uit deze casus blijkt dat de praktijk toch wat weerbarstiger is dan mooie plannen, maar het laat ook zien dat veel van die plannen alsnog (wel op een andere manier dan bedacht) vormkrijgen.

UITGELICHT

EnergieWEB

De gemeente Barneveld werkt samen met gemeenten Ede en Wageningen aan 'EnergieWEB'. Het geldt dat de gemeenten normaal gesproken kwijt waren aan de aankoop van de GVO's, garanties van oorsprong van duurzame energie, stoppen de gemeentes in een fonds, met de naam 'EnergieWEB'. Dat geld investeren we vervolgens in de ontwikkeling van lokale duurzame energieprojecten die gericht zijn op deelname van inwoners en lokale bedrijven. De energie die door deze projecten wordt opgewekt, gebruiken de drie gemeenten zelf voor hun eigen energievoorziening. We zien op dit moment dat er in de gemeente Barneveld rond 3 projecten gesprekken lopen over het deelnemen aan EnergieWEB.

UITGELICHT

2.1.3. Duurzame Mobiliteit

We werken aan het verminderen van de uitstoot van broeikasgassen met 55 procent in 2030 en klimaatneutrale mobiliteit in 2050 (bijna alle vervoersmiddelen emissievrij) – *Regionaal Mobiliteitsprogramma Foodvalley*

In 2022 met name gewerkt aan het opstellen van het Duurzame Mobiliteitsplan waarin de acties zijn benoemd waarmee we aan de doelstelling werken. Daarnaast zien we ontwikkelingen op het gebied van Duurzame Mobiliteit als het gaat om de impact van nieuwe manieren van vervoeren op de openbare ruimte. Denk bijvoorbeeld aan de laadinfrastructuur die steeds meer vorm krijgt, maar ook aan de ruimtevraag van eventuele laadpleinen en snelladers. Dit heeft ook te maken met netwerkcongestie, dat levert uitdagingen en nieuwe mogelijkheden op (een voorbeeld van een nieuwe mogelijkheid is de elektrische auto als batterij voor de woning). Ook zien we dat er landelijk gewaarschuwd wordt voor mobiliteitsarmoede. Hier worden op dit moment plannen voor ontworpen op Rijksniveau. De gemeente zal deels aan de lat staan voor de uitvoering er van.

Focusactiviteit 2022

Afronden *Duurzame mobiliteitsplan met uitvoeringsprogramma 2022-2026*

Dit plan is in november 2022 vastgesteld door het college en is ter kennisname aangeboden aan de gemeenteraad. Het is onderdeel van het Gemeentelijke Verkeers- en vervoersplan (GVVP). In 2022 hebben de meeste activiteiten plaatsgevonden rondom de Elektrisch vervoer en fietsvoorzieningen. Het faciliteren van bedrijven is achter gebleven vanwege gebrek aan interesse. Via de regio Foodvalley werken we aan een verkenning voor een hub, waarmee we de overgang van vervuilend naar schoon vervoer willen faciliteren. We zijn in gesprek met onder andere Welzijn Barneveld, BedrijfsKring en Vervoerders over het verschonen van de Basismobiliteit, zoals bijvoorbeeld Automaatje. Dit komt niet van de grond vanwege het ontbreken van voldoende vrijwillige chauffeurs en geschikte beschikbare (schone) voertuigen. Vervolg hierop volgt in 2023.

Meer fietsparkeerplekken

In heel Barneveld realiseren we meerdere fietsparkeerplekken, onder andere om te stimuleren dat mensen op de fiets naar de dorpskernen toekomen. We zien dat met name 45+'ers vaker en verder fietsen.

UITGELICHT

2.1.4. Klimaatadaptatie

In 2050 zijn we klimaatadaptief en klimaatbestendig – *Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie 2018*

In 2022 heeft de focus gelegen op het uitvoeren van openstaande acties van het Plan van Aanpak Klimaatadaptatie. We zien wereldwijd de problematiek van klimaatverandering toenemen. Ook afgelopen zomer hebben we te maken gehad met een zeer hete periode. Het is belangrijk om binnen dit thema aandacht te besteden aan de toenemende hitte en droogte en mogelijke extra activiteiten of projecten daaromtrent, denk bijvoorbeeld aan het opstellen van een lokaal Hitteplan.

Focusactiviteiten 2022

Afronden evaluatie Plan van Aanpak Klimaatadaptatie

Begin 2022 is de evaluatie van het Plan van Aanpak Klimaatadaptatie afgerond, gepresenteerd aan het college en gedeeld met college en raad. In 2022 zijn een aantal nog openstaande acties uit het Plan van aanpak verder uitgevoerd, zoals het project Groene Schoolpleinen en de actualisering van de subsidieregeling Klimaatmaatregelen. Belangrijke aanbeveling uit de evaluatie is het borgen van het thema Klimaatadaptatie in een beleidskader, dit wordt in 2023 opgepakt in de vorm van een Klimaatadaptatieplan.

Uitvoeren lokale acties werkplan Regionaal Adaptatieplan (RAP) Vallei en Veluwe

Barneveld heeft deelgenomen aan de bijeenkomsten van het Waternetwerk Veluwe over een duurzaam grondwatersysteem. Er is meegewerkt aan de ontwikkeling van een model om inzicht te krijgen in locaties in het buitengebied, een gebied dat hogteverschillen bevat, waterstromen ontstaan bij een extreme bui. Barneveld heeft zich aangesloten bij de Nationale Tuin- en Klimaatroute. Ten slotte is het netwerkevenement Klimaatop 2022 bezocht.

Project Groene Schoolpleinen

Het project Groene schoolpleinen ondersteunt de scholen in de gemeente bij het vergroenen van het schoolplein met bomen en beplanting. Samen met leerkrachten, leerlingen, conciërges en ouders zijn inmiddels (stand november 2022) 13 schoolpleinen in meer of mindere mate vergroend. Daarnaast zijn twee moestuinen aangelegd en zijn 110 bouwpakketten voor nestkastjes aan de scholen geleverd. In juni is nog een regenwormenactie gehouden. Voor de laatste plantactie in het najaar zijn de plannen in voorbereiding om nog 13 schoolpleinen te vergroenen.

UITGELICHT

UITGELICHT

Subsidieregeling Klimaatmaatregelen

In het voorjaar 2022 zijn we gestart met een nieuwe subsidieregeling, de oude subsidieregeling 'regenwater vasthouden' is nu vervangen door de subsidieregeling 'klimaatmaatregelen'. De nieuwe subsidie is breder opgezet, vereenvoudigd en aantrekkelijker gemaakt voor inwoners, bedrijven, instellingen en scholen. Met deze subsidie helpen we de inwoners om meer bewustzijn te creëren en de percelen klimaatbestendig te maken. En dit lukt al goed! Er wordt flink gebruik gemaakt van de nieuwe subsidie, hier zijn we erg blij mee. Maar we zijn er nog niet, alle kleine beetjes helpen. Alleen samen kunnen we een bijdrage leveren aan het veranderende klimaat en zo Barneveld klimaatadaptief maken!

HELP JE MEE?

Subsidie klimaatmaatregelen

Duurzaam
Barneveld
duurzaam.barneveld.nl

2.1.5. Biodiversiteit**We behouden en ontwikkelen de biodiversiteit in Barneveld de komende vijf jaar – *Biodiversiteitsplan 2021***

In 2022 hebben we ons kunnen richten op het uitvoeren van de acties voortkomend uit het Biodiversiteitsplan. We zien dat in de praktijk Biodiversiteit en de groene plannen ten aanzien van bomenbeheer en landschap op elkaar aan sluiten. Het is daarom logisch om deze ook in het programma Duurzaamheid samen te pakken. Daarom willen we dit thema vanaf 2023 'Biodiversiteit en Groen' noemen. Een belangrijke ontwikkeling die al langer gaande is, is dat de processen en procedures rondom natuur en biodiversiteit gaan veranderen met de komst van de Omgevingswet. Dit zal van ons als gemeente een andere rol en taakverdeling vragen in afstemming met omgevingsdienst en provincie. We verwachten dat dit in 2023 duidelijker zal worden.

Focusactiviteiten 2022***Uitvoeren uitvoeringsvoorstel 2022***

In 2022 zijn een aantal beleidsdocumenten (zoals het Vastgoedbeleidsplan en de Beleidsregels Bestemmingsplannen) aangepast zodat biodiversiteit daarin is opgenomen. Een aantal andere ambities hangen samen met de uitwerking van de Omgevingsvisie en zullen in samenhang daarmee worden opgepakt. Daarnaast is het weidevogelproject voortgezet en wordt aangesloten bij de ontwikkelingen rond de landbouwtransitie en het landelijk gebied.

In het najaar zijn in een nieuwe ronde geveltuintjes aangelegd in Barneveld Centrum met mogelijk aanvullend gevelgroen. Helaas is het niet gelukt om via onderwijsinstellingen de voorgestelde stageprojecten uit te voeren. Voor particuliere faunavoorzieningen (nestkastjes) bleek weinig interesse, deze actie zal worden beëindigd. Op de website Duurzaam Barneveld is biodiversiteit geïntegreerd als thema en worden bezoekers geïnformeerd. Voor het uitvoeren van de gewenste monitoring wordt eind 2022 gestart met het opstellen van een monitoringsplan.

Opstellen uitvoeringsvoorstel voor 2023

Het uitvoeringsvoorstel 2023 is ambtelijk opgesteld, rekening houdend met het coalitieakkoord en de ervaringen opgedaan in 2022. Deze wordt begin 2023 ter kennisname gedeeld met de gemeenteraad.

UITGELICHT

Plaatsing bijenhotels

In september zijn er drie bijenhotels geplaatst in Voorthuizen. Hiermee bieden we ruimte aan wilde bijen om te nestelen. Dat is hard nodig, want veel wilde bijensoorten worden bedreigd. De hotels zijn geplaatst in de buurt van plekken die zijn ingezaaid met kruidenmengsels. Een extra fijne plek voor de bijen dus!

Weidevogelproject

De gemeente Barneveld ondersteunt de weidevogelwerkgroep, bestaand uit vrijwilligers. Zij werken aan nestbescherming, door bijvoorbeeld paaltjes om nesten heen te slaan, zodat boeren daar om heen werken. Het kievitsei dat is gevonden in maart, is een mooi succes.

2.1.6. Circulaire Economie

We hebben een 100 procent circulaire economie in 2050 – *Startnotitie Circulaire Economie 2020*

In 2022 hebben we ons gericht op het ontwikkelen van een Actieagenda Circulaire Economie om in te spelen op het feit dat het thema steeds urgenter wordt. Dit doen we ook om goed voorbereid te zijn wanneer de Rijksoverheid de doelstelling verder concretiseert en middelen beschikbaar stelt om die doelen te gaan halen. Wat betreft Rijksontwikkelingen weten we dat er een Circulaire Economie beleidsagenda komt met een uitvoeringsprogramma, waarbij verwacht wordt dat de overheid een voorbeeldrol vervult, bijvoorbeeld op het gebied van circulair materiaalgebruik. Op dit laatste ontbreekt het in de gemeente vaak nog aan budget en benodigde kennis. We zorgen dat we met de Actieagenda de basis leggen voor benodigde aanpassingen in onze standaard manier van werken.

Focusactiviteiten 2022

Opstellen Actieagenda Circulaire Economie

Deze actieagenda is eind 2022 afgerond. Deze wordt vervolgens ter kennisgeving gedeeld met de gemeenteraad. Voor de agenda is input opgehaald uit de organisatie en wordt samengewerkt met teams Vastgoed, Beheer Openbare Ruimte, Inkoop, Civiel, en het programmateam Duurzaamheid. De acties die voortkomen uit de agenda gaan landen binnen de verschillende teams in de organisatie, juist omdat circulariteit een thema is dat niet bij een team of persoon kan liggen.

Informerende organisatie over Circulaire Economie en biobased bouwen

Dit is een doorlopende actie, onder andere via interne Teamspagina. In oktober 2022 is een bezoek aan de Floriade georganiseerd voor collega's en collegeleden, rondom biobased en modulair bouwen. Hieruit blijkt dat er veel mogelijk is op het gebied van biobased bouwen en verbouwen, maar ook nog veel onbekend. Concrete actie die wordt opgepakt is het informeren van inwoners over biobased en natuurinclusief isoleren. Ook is een duurzame circulaire stand ontwikkeld voor gemeentelijke evenementen die door de gehele organisatie ingezet kan worden.

Floriade 2022: voorbeeld van biobased bouwen

UITGELICHT

Wasbare luier actie

De gemeente Barneveld is een actie gestart waarbij ze twintig gezinnen een startpakket met wasbare luiers geven. Van oorsprong was deze actie bedoeld voor tien gezinnen, maar er was veel animo, waardoor het aantal is verdubbeld. De deelnemers mogen na twee maanden proefdraaien, bepalen of ze de wasbare luiers overnemen of niet.

2.1.7. Duurzaam Voedselsysteem

We hebben een duurzaam en gezond voedselsysteem – *Strategische Agenda Foodvalley*

De focus in 2022 heeft gelegen op deelname aan het regionale programma van de Foodvalley. Dit thema heeft geen prioriteit gekregen, zo is het ontwikkelen van een Lokale Voedselagenda niet door gegaan. De urgentie van de huidige ontwikkelingen in het landelijk gebied hebben prioriteit. We zien hier veel kansen vanuit dit thema en sluiten daarom nauw aan bij het op te stellen Programma landelijk gebied.

Focusactiviteiten 2022

Heel 2022: *Uitvoering geven aan uitvoeringsprogramma Voedsel – en eiwittransitie van de Regio Foodvalley*

Uitgevoerd. In het kader van dit programma werken we samen met de regio en de andere gemeenten aan diverse thema's, met name de Eiwittransitie, voedsel uit de regio en het tegengaan van voedselverspilling.

Heel 2022: *Penvoerder van het POP3- project Eerlijk eten uit de streek*

Uitgevoerd. Binnen dit project ontwikkelen we een logistiek systeem om regionaal geteelde producten bij de consument te krijgen.

Q2-Q3: *Ontwikkelen Lokale Voedselagenda*

Niet uitgevoerd. Het plan was om tot een nadere uitwerking van alle activiteiten met betrekking tot voedsel in de gemeente te komen in een Lokale Voedselagenda. Op dit moment ligt de focus van de gemeente allereerst op het ontwikkelen van een programma voor het landelijk gebied. Hierbij zijn we vanuit dit thema nauw betrokken. Het in regionaal verband aandacht geven aan voedsel en eiwit is vooralsnog de koers.

Eerlijk Eten uit de Streek

Stichting Eerlijk Eten uit de Streek is gestart in het najaar van 2020. Het doel van Eerlijk Eten uit de Streek is een eerlijk regionaal voedselsysteem in de regio Food Valley tot stand brengen met lokale producten, lokaal eten en eten uit de buurt. In dit voedselsysteem verbinden agrarische producenten en consumenten zich aan elkaar en voelen ze een gedeelde verantwoordelijkheid voor het lokale voedsel- en ecosysteem.

UITGELICHT

2.2. Geleerde lessen rondom sturing en prioritering

Het afgelopen jaar was het eerste jaar waarin we programmatisch hebben gewerkt aan de zes duurzaamheidsthema's. We hebben daarmee overzicht en verbinding gecreëerd in en tussen alle thema's en acties rondom duurzaamheid. Ook heeft het ons nieuwe inzichten opgeleverd voor de sturing en prioritering van het programma.

Sturing programma en thema's

Zo is gebleken dat verduidelijking van de rol en rolverdeling van de verschillende wethouders nodig is, met name ten opzichte van de duurzaamheidsthema's en de relatie tot het programma. De coördinerend wethouder duurzaamheid is verantwoordelijk voor de proceskant van het programma en voor het bewaken van de programmadoelen. Het gaat hier om de informatievoorziening naar de gemeenteraad over het programma, zoals de voortgangsrapportage en monitoring. Besluitvorming over het programma gaat via de coördinerend wethouder naar het college van B&W.

Daarnaast heeft elk thema een inhoudelijk verantwoordelijk wethouder. Op dit moment heeft elke wethouder een duurzaamheidsthema in zijn of haar portefeuille. Besluitvorming over de thema's loopt via de reguliere lijn.

De huidige verdeling is als volgt:

- **Programma Duurzaamheid** – wethouder Jolanda de Heer
- **Energie** – wethouder Jolanda de Heer
- **Duurzame Mobiliteit** – wethouder Mijntje Pluimers
- **Klimaatadaptatie** – wethouder Bennie Wijnne
- **Biodiversiteit en Groen** – wethouder Mijntje Pluimers
- **Circulaire Economie** – wethouder Jolanda de Heer
- **Duurzaam Voedselsysteem** – wethouder Bennie Wijnne

Prioritering

Een andere belangrijke volgende stap die we het komend jaar zetten is het aanbrengen van meer prioritering, zodat we onze (beperkte) capaciteit en middelen inzetten op dat wat het meest nodig is. De actualiteit dwingt ons daar ook toe, denk aan urgente opgaven zoals energiearmoede, droogte, hitte en de transitie van het landelijk gebied.

We willen daarom geprioriteerd werken. Dat betekent niet dat we duurzaamheidsthema's schrappen, maar wel dat we tussen en binnen de thema's een volgorde aanbrengen op basis van wat het meest belangrijk en urgent is.

Het is niet realistisch om puur gefocust te zijn op onze inhoudelijke duurzaamheidsdoelen, zonder rekening te houden met de situatie van bewoners, organisaties en bedrijven. De huidige maatschappelijke ontwikkelingen laten toenemende energie-, voedsel-, en materialenprijzen zien, waardoor het dagelijks leven steeds duurder wordt. Om onze duurzaamheidsdoelen te halen, hebben we iedereen nodig. Dat redden we niet alleen als gemeente, want het gaat juist ook om huizen, gebouwen, tuinen, voertuigen en gedrag van onze inwoners, organisaties en bedrijven. Daarom kiezen we er voor om voor 2023 wanneer logisch te prioriteren op activiteiten rondom het doel 'We helpen iedereen mee te doen met verduurzaming'. Dus: wat is er voor nodig, zodat iedereen mee kan doen aan het behalen van onze doelen? Dit wordt de focus voor 2023. Dat betekent concreet een andere volgorde van prioritering van activiteiten. Activiteiten die bijdragen aan het doel 'We helpen iedereen mee te doen met verduurzaming' staan boven aan de prioriteitenlijst. Zodra er extra werkzaamheden bijkomen, betekent dit dat activiteiten die onderaan de prioriteitenlijst staan, afvallen.

Budgetten

Afgelopen jaar is ook de financiële structuur van het programma verder verduidelijkt. De programmaleider heeft vanaf 2023 de beschikking over een werkbudget van 70.000 euro om uitvoering te geven aan de programma overkoepelende activiteiten. Het uitvoeren van thematische activiteiten wordt betaald uit structureel exploitatiebudget.

Hoofdstuk 3

Jaarplan 2023

De vorige hoofdstukken hebben laten zien wat we willen bereiken en waar we aan werken. Nu gaan we in op hoe we dat concreet voor ons zien. Dat doen we door een aantal focusactiviteiten en besluitvormingsstukken voor 2023 te omschrijven. Focusactiviteiten zijn de belangrijkste activiteiten die bijdragen aan de programmadoelen en ambitie.

We gaan hieronder in op de activiteiten per thema en leggen de link met de procesdoelen. We sluiten af met overkoepelende activiteiten die bijdragen aan de procesdoelen.

Alle activiteiten vormen een dynamisch geheel. Het is elke keer weer belangrijk om af te wegen wat het beste bijdraagt aan de gestelde doelen. Jaarlijks evalueren we daarom onze activiteiten, monitoren die en we maken een jaarplan voor het volgende jaar.

Legenda

- Energie
- Duurzame Mobiliteit
- Klimaatadaptatie
- Biodiversiteit en Groen
- Circulaire Economie
- Duurzaam Voedselsysteem
- 1 Goede voorbeeld
- 2 Duurzaam denken en doen
- 3 Iedereen meedoen
- 4 Met partners
- 5 Gebiedsgericht
- 6 Duidelijk verhaal

Thema Energie

We zien op dit thema veel landelijke ontwikkelingen. De prioriteit voor 2023 ligt op de uitvoering van de warmtevisie en daarmee met name op de aanpak van energiearmoede en de slechtst geïsoleerde woningen in Barneveld. Overige activiteiten zijn ter ondersteuning daaraan, bijvoorbeeld de realisatie van duurzame energie, het omgaan met beperkte netwerkcapaciteit.

Doorlopend: Aanpak Energie- en geldbesparing

Deze aanpak volgt uit de Warmtevisie en is gericht op het verduurzamen van de woningvoorraad. De prioriteit ligt op woningen van huishoudens die moeite hebben de energierekening te betalen en daarnaast op de woningen met energielabel D of lager. Dit pakken we onder andere op met sociale partners uit de gemeente, die kunnen helpen bij het bereiken van de doelgroep. Via het Energieloket organiseren we de constante informatievoorziening naar inwoners, behandelen we klantvragen en gaan Energieambassadeurs op pad.

Q1-Q2: Energiehub Harselaar

Naar aanleiding van de resultaten van een haalbaarheidsonderzoek voor een Energiehub op Harselaar, volgt in 2023 participatie met de ondernemers in het gebied, waarbij we in gesprek gaan over de mogelijkheden en hoe de Energiehub vorm kan krijgen. De inzet is dat alle ondernemers die dat willen en kunnen, de mogelijkheid krijgen mee te doen. Een lokale Energiehub is een innovatieve manier van omgaan met beperkte netwerkcapaciteit, door minder afhankelijk te zijn van het (regionale) energienetwerk. De gemeente speelt een faciliterende rol.

Q2: Regionale Energie Strategie 2.0 en grootschalige opwek projecten

Voor 1 juli 2023 sturen alle energieregio's in Nederland, waar de Food Valley er een van is, hun RES 2.0 op naar het NPRES. Dit document wordt ter besluitvorming voorgelegd aan de gemeenteraad. Verbonden aan de RES is het realiseren van duurzame opwek projecten, zoals grootschalige zonne-energie en de uitvoering van de Structuurvisie Wind, binnen de geldende beperkingen, zoals netwerkcapaciteit, de Wespandief en geluidsnormen.

Q1-Q2: Opstellen en vaststellen CO₂ reductieplan

Het CO₂ reductieplan wordt opgesteld in samenwerking met maatschappelijke partners en zal in de eerste helft van 2023 ter besluitvorming worden gedeeld met de gemeenteraad. De doelstelling van de pijler Energie is om energie – en CO₂ neutraal te zijn in 2050. Het gaat om het tegengaan van klimaatverandering door de uitstoot van CO₂ te verlagen. Met het CO₂ reductieplan kijken we gemeentebreed naar de uitstoot van broeikasgassen en de impact van huidig beleid en maatregelen daarop. Het CO₂ reductieplan heeft impact op meerdere programmapijlers en zal onderdeel uitmaken van het programma Duurzaamheid, met name bij het concretiseren van doelstellingen, waarop we vervolgens weer kunnen monitoren.

Q1-Q4: Plan verduurzaming maatschappelijk vastgoed

We willen iedereen helpen mee te doen met verduurzaming. Dat gaat om bewoners, organisaties en bedrijven. We zien dat ook het maatschappelijk vastgoed tegen de hoge energieprijzen aan loopt. Daarom gaan we het komend jaar aan de slag met het faciliteren van het verduurzamen van maatschappelijk vastgoed. Daarover verschijnt een notitie met daarin de mogelijkheden en aanpak.

Thema Duurzame Mobiliteit

De activiteiten voor 2023 voor dit thema komen voort uit het Gemeentelijke Verkeers- en Vervoersplan. Geredeneerd vanuit 'Iedereen kan meedoen met verduurzaming' zoeken we naar een prioritering in acties, waarbij acties gericht op toegankelijkheid van Openbaar Vervoer behouden en de (schone) bereikbaarheid van de kernen boven aan staan. Landelijke problematiek rondom Openbaar Vervoer, met personeelstekort en prijsstijgingen, extra urgentie om de huidige dienstverlening te behouden.

Heel 2023: Uitvoeren Duurzame mobiliteitsplan met uitvoeringsprogramma 2022-2026

In regioverband verkenning logistieke hubs. Ook samen met regiegemeentes aan de slag met deelmobiliteit. Stadsdistributie, in centrum onderzoeken hoe de combinatie autoluw en stadsdistributie het beste plaats kan vinden; met elektrisch vervoer. Inzet op faciliteren van verschonen dienstreizen voor zowel bedrijven en eigen organisatie. Onderzoek hoe vervoer Automaatje van Welzijn Barneveld schoner kan, bijvoorbeeld door de inzet van elektrisch vervoer. Lobby in regionaal- en provinciaal verband richting concessiehouders, provincie en Rijk om huidige OV voorziening minstens te behouden.

Thema Klimaatadaptatie

Het tegengaan van wateroverlast in de openbare ruimte is langere tijd de focus geweest vanuit klimaatadaptatie. We zien opgaven rondom toenemende hitte en droogte en de effecten hiervan op de gezondheid van inwoners hier een steeds belangrijkere rol spelen. Daarmee wordt de verbinding tussen het fysieke en sociale domein ook op dit thema steeds belangrijker. De focus voor 2023 ligt daarom op het ontwikkelen van een Klimaatadaptatieplan dat aandacht besteedt aan alle opgaven. Bij de concrete acties die voortkomen uit het plan hebben we aandacht voor de doelstelling om iedereen te helpen mee te doen met verduurzaming.

Q1-Q3: Opstellen Klimaatadaptatieplan

Het plan volgt op het Plan van Aanpak Klimaatadaptatie en krijgt in ieder geval een beleidsmatige invulling met gidsprincipes voor het bepalen van concrete klimaatadaptatieve maatregelen. Daarmee zit er ook een koppeling met het Afwegingskader Duurzaamheid. We zoeken in samenwerking met Sociaal Domein naar de verbinding, met name op het vlak van hitte en een mogelijk lokaal Hitteplan als onderdeel van het Klimaatadaptatieplan. De exacte invulling van het plan wordt gedurende het proces met de werkgroepleden en mogelijk een externe adviseur bepaald. Doel is om het plan na de zomer ter kennisname te delen met de gemeenteraad.

Heel 2023: Uitvoeren reconstructie Churchillstraat

Samen met groot onderhoud en verkeersmaatregelen wordt de Churchillstraat klimaatadaptatiever ingericht door een waterbergend pakket onder de wegverharding en grotere groene bermen met bomen. Bewoners worden actief benaderd om geheel ontzorgd op eigen terrein af te koppelen, waarmee we hen helpen om aan te sluiten. De kans op wateroverlast wordt kleiner, het grondwater wordt aangevuld en de bomen zorgen (op termijn) voor verkoeling.

Heel 2023: Bomenplan Barneveld-Centrum voorbereiden en uitvoeren

Het Bomenplan wordt in overleg met stakeholders (Plaatselijk Belang, bewoners, winkeliers) verder voorbereid. Specifieke aandacht heeft de aanwezigheid van kabels en leidingen in de ondergrond. Meer dan 20 bomen verspreid in het centrum gaan op termijn zorgen voor koelere plekken.

Heel 2023: Bijdragen aan de uitvoering van het Regionaal Adaptatieplan(RAP) Vallei en Veluwe

Voor 2023 staan diverse acties op het programma waar Barneveld een bijdrage of invulling aan zal geven. Het betreft onder meer het opstellen van richtlijnen voor klimaatadaptief bouwen, Hitteplannen en het Park van de Toekomst.

Thema Biodiversiteit en Groen

De focus voor 2023 ligt op de uitvoering van het Biodiversiteitsplan en op het (door) ontwikkelen van beleid. We helpen iedereen mee te doen met verduurzaming door o.a. in te zetten op verbeterde biodiversiteit en meer groen bij inwoners. Het thema Biodiversiteit en Groen speelt ook een belangrijke rol in het op te stellen programma Landelijk Gebied, hier zoeken we nauwe aansluiting bij om zo onze doelstellingen ook daar te borgen.

Heel 2023: Uitvoeren Biodiversiteitsplan

Begin 2023 wordt het uitvoeringsvoorstel van dat jaar ter kennisgeving gedeeld met de gemeenteraad. Gedacht kan worden aan het voortzetten van de aanleg van geveltuintjes, het ondersteunen van initiatieven voor (gevel) groen en het organiseren van een bomen-uitdeelactie voor inwoners. In het buitengebied zetten we het weidevogelproject voort en verbreiden we het akkerrandenproject met andere biodiversiteitsvoorzieningen. We faciliteren dorpsplannen als het gaat om acties rondom biodiversiteit. Daarnaast wordt aangesloten op het programma Landelijk Gebied en het traject rondom de Omgevingsvisie.

Q2-Q4: Opstellen Bomenbeleidsplan

Vanuit team Beheer Openbare Ruimte wordt een externe projectleider ingehuurd die onder andere het Bomenbeleidsplan zal opstellen. Dit plan bevat beleid voor duurzaam beheer van bomen in Barneveld. Dit plan gaat niet over het beheer van al het groen van de gemeente. Het plan van aanpak en de inhoud moet nog verder worden uitgewerkt.

Q1-Q2: Opstellen Landschapsplan

Begin 2023 zal een plan van aanpak voor het Landschapsplan ter kennisgeving gedeeld worden met de gemeenteraad. Dit plan richt zich op het verzamelen en updaten van al het gemeentelijk landschapsbeleid en integreert dit tot een Landschapsplan. Doel is dat dit plan een bouwsteen vormt voor de Omgevingsvisie.

Thema Circulaire Economie

Op het thema Circulaire Economie is onze inzet het komende jaar om de basis op orde te houden. Met de Actieagenda Circulaire Economie sluiten we aan bij concrete projecten en processen en zoeken we naar een efficiënte inzet van de beschikbare capaciteit, terwijl we tegelijkertijd inzetten op het behalen van benodigd resultaat. Ook zien we dat het belangrijk is om de organisatie blijvend te informeren en mee te nemen in de mogelijkheden rondom circulariteit.

Heel 2023: Uitvoeren Actieagenda Circulaire Economie

In het eerste kwartaal van 2023 wordt de Actieagenda voorgelegd ter kennisgeving aan de gemeenteraad. De Agenda bevat concrete acties, waaronder twee pilot projecten voor de eigen organisatie, waarin we oefenen met circulair ontwerp, inkopen en materiaalkeuze. Vaste overleggen met BLK en het kernteam CE zijn hier onderdeel van, net als doorlopende communicatie via Duurzaam Barneveld en het integreren van circulaire thema's op duurzaamheidsevents.

Heel 2023: Project VAB circulair slopen

Het project Vrijkomende agrarische bebouwing circulair slopen gaat weer opgestart worden. Looptijd: Vanaf eind 2022 t/m 2024. Doel van het project is om de (materiaal)ketens te sluiten en dit in de praktijk toe te passen (pilotproject). Dit doen we in opdracht van de Foodvalley samen met diverse ondernemers.

Heel 2023: Deelname aan Living Lab Food Valley

Het nieuwe programma van Living Lab Food Valley wordt binnenkort bekend. De meerwaarde voor de gemeente is de samenwerking en kennisdeling met de andere gemeenten in de Food Valley waarin Living Lab een verbindende rol speelt. Om het Living Lab goed te benutten, is het verstandig om als gemeente hulpvragen in te dienen.

Thema Duurzaam Voedselsysteem

Op het thema Duurzaam Voedselsysteem is onze gemeentelijke inzet om de basis op orde te houden. Dit doen we door onze deelname aan het regionale programma van de Food Valley. Met name voor de eiwittransitie en het tegengaan van voedselverspilling zijn we alert op kansen om gemeentelijke pilot/projecten te laten landen in de regio. We zien veel ontwikkelingen en uitdagingen in het buitengebied. We zoeken ook het komend jaar vanuit het thema Duurzaam Voedselsysteem de aansluiting bij het gemeentelijke programma Landelijk gebied.

Heel 2023: Penvoerder van het POP3-project Eerlijk eten uit de streek

Gemeente is penvoerder van de subsidie. In dit project zetten we in op het verbeteren van de logistiek en marketing van streekproducten. Het project loopt tot en met eind 2023. In Q2 vindt een pilot plaats rondom het samenstellen en distribueren van een Gelderse Box, waarin de streekproducenten hun producten kunnen toevoegen, en waarvoor de logistiek vervolgens voor hen geregeld wordt. Na uitvoering volgt de evaluatie en eventuele voortzetting.

Heel 2023: Uitvoering geven aan uitvoeringsprogramma Voedsel – en eiwittransitie van de Regio Foodvalley

In het kader van dit programma blijven we samen met de regio en de andere gemeenten aan diverse thema's, zoals het stimuleren van de korte keten (voedsel uit de streek), het voorkomen van voedselverspilling, het stimuleren van de teelt en het inzetten of het eten van alternatieve eiwitten en het creëren van een duurzame voedselomgeving, waarin mensen worden gestimuleerd om duurzaam en gezond voedsel te kopen. Het komend jaar zet de regio in op de aansluiting bij de ontwikkelingen in de landbouwsector en de rol van gezonde voeding, circulariteit en de eiwittransitie daarin.

Overkoepelende programma activiteiten

Naast de thematische activiteiten zijn er activiteiten die overkoepelend zijn en op programmaniveau opgepakt kunnen worden. Hier is ruimte om in 2023 een extra activiteit, naast onderstaande, op te pakken.

Q1-Q4: Inspiratiesessies

We inspireren als programmateam de organisatie met goede voorbeelden en enthousiasmeren op deze manier. Gedurende het jaar willen we minstens twee inspiratiesessies organiseren.

Q1-Q2: Uitbouwen en live gaan met monitoring programma

De inzet is om (waar mogelijk) per pijler een set van KPI's te ontwikkelen, zodat het programma gebruikt gaat worden om inzicht te hebben in het bereiken van de doelen en om vervolgens bij te sturen. Vulling van de monitoring komt onder andere vanuit de CO₂ prestatieladder en inzichten van het Energieloket.

Q3-Q4: Pilot project met Afwegingskader integrale duurzaamheidskeuzes

Begin 2023 zal de eerste versie van het Afwegingskader integrale duurzaamheidskeuzes af zijn. Hiermee vertalen we onze duurzaamheidsdoelen naar concrete richtlijnen of maatregelen en de tool ondersteunt bij het maken van de afweging daartussen in projecten. In 2023 starten we met een pilotproject om de tool te testen.

Hoofdstuk 4

Aandachtspunten voor de toekomst

Het afgelopen jaar was het eerste jaar dat we programmatisch aan de verschillende duurzaamheidsthema's hebben gewerkt. Daaruit zijn een aantal aandachtspunten naar voren gekomen die blijvend de aandacht verdienen:

- **Prioritering van acties.** We willen komend jaar meer inzetten op het prioriteren van acties. Dat vraagt wat van de organisatie, aangezien dit betekent dat wanneer er beperkte capaciteit is of er een extra activiteit nodig is, er iets zal moeten afvallen. Dit vraagt afstemming binnen en tussen thema's, aangezien dit elkaar beïnvloedt.
- **Portfoliomanagement** is ook voor de uitvoering van het programma duurzaamheid en de individuele inhoudelijke lijnen noodzakelijk. Er moet voldoende capaciteit vrijgemaakt en ingezet worden om de voorgestelde acties daadwerkelijk uit te kunnen voeren. Wanneer een pijler inhoudelijk niet de voortgang boekt die nodig is, is duidelijk mandaat voor de programmaleider en voor de thematrekkers noodzakelijk, om zo ook in gesprek te gaan met teamleiders over de inzet van medewerkers.
- **Borgen duurzaamheid organisatie breed.** Het programma duurzaamheid is een belangrijke stap in het creëren van overzicht in dat wat we doen. Tegelijkertijd zien we ook dat er nog veel te winnen is. Dat moeten we met de hele organisatie doen. Het is belangrijk dat alle medewerkers zich bewust zijn van onze doelstellingen, het programmateam weten te vinden als hulplijn en vervolgens duurzaamheid een plek weten te geven in hun eigen werk.
- **Aansluiting bij programma Landelijk Gebied.** Het programma Landelijk Gebied wordt op dit moment opgebouwd. We zien dat er veel overlap is tussen beide programma's, met name omdat de duurzaamheidsthema's in meer of mindere mate een belangrijk onderdeel zijn van de vraagstukken in het landelijk gebied. We zorgen voor continue afstemming en samenwerking met het programma Landelijk Gebied, om onnodig overlap te voorkomen en slimme verbindingen en kansen op te zoeken.

**Duurzaam
Barneveld**

Een gezond en toekomstbestendig Barneveld

Concept versie ter bespreking in de Stuurgroep Duurzaamheid – Versie 31 januari 2022

gemeente
Barneveld

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1 - Pagina 4

Inleiding

Hoofdstuk 2 - Pagina 5

Context en aanleiding

Hoofdstuk 3 - Pagina 6

Visie en ambitie

Hoofdstuk 4 - Pagina 8

Programmadoelen

Hoofdstuk 5 - Pagina 13

Wat we gaan doen in 2022

Hoofdstuk 6 - Pagina 16

Programmasturing: hoe we aan de slag gaan

Hoofdstuk 7 - Pagina 20

Bijlage A: relevante afspraken en beleidsstukken voor het programma Duurzaamheid

Een gezonde en toekomstbestendige leefomgeving in Barneveld

Energie

Energie en CO2 neutraal in 2050

Duurzame Mobiliteit

Klimaatneutrale mobiliteit in 2050

Klimaatadaptatie

Klimaatadaptatief en klimaatbestendig in 2050

Biodiversiteit

Behouden en versterken van de biodiversiteit

Circulaire Economie

100 procent circulaire economie in 2050

Duurzaam Voedselsysteem

Duurzaam en gezond en toekomstbestendig voedselsysteem

Hoofdstuk 1

Inleiding

De gemeente Barneveld werkt al jaren hard aan een duurzame omgeving. Opgaven lopen uit een van een energieneutrale en klimaatbestendige gemeente, tot een circulaire en biobased economie, een duurzaam en gezond voedselsysteem en het versterken van de biodiversiteit. En de wens om binnen deze opgaven het gezondheidsdenken centraal te stellen. Maar: wat bindt dit alles aan elkaar, wat is de overkoepelende ambitie? En wat is een logische manier om op korte termijn verbindingen te leggen tussen thema's en hier samen aan te werken? Dat is precies wat we in dit plan in beeld brengen.

De aard van de opgave is complex en groots, maar in de kern gaat het om het werken aan een gezonde en toekomstbestendige gemeente. Het gaat daarbij om de fysieke leefomgeving, en de mensen, de natuur, het gebied. Het bereiken van onze duurzaamheidsambities zorgt voor een positieve impact op het welzijn en de gezondheid van mensen, behoudt en versterkt de natuur, beschermt onze dorpen tegen het veranderende klimaat, en helpt ons economisch systeem zich aan te passen aan een situatie waarin grondstoffen en materialen op raken.

Doel van het programma duurzaamheid is om te verbinden, te versterken en te prioriteren tussen de verschillende thema's. We halen onze ambitie door te werken aan het realiseren van thematische doelen (wat we willen doen om de ambitie te halen op de verschillende thema's) en aan procesdoelen (hoe we dat gaan doen) gericht op het verbinden tussen en versnellen van de duurzaamheidsthema's.

Dynamisch en flexibel programma

Dit programma heeft een looptijd tot 2026. Door dit programma jaarlijks te monitoren en te evalueren, blijft het zowel binnen als na deze periode actueel en kan tijdig bijgestuurd worden op alle (onvoorziene) ontwikkelingen of nieuwe inzichten. Dit plan is daarmee een dynamisch document dat jaarlijks wordt aangevuld met focusactiviteiten voor het volgende jaar, op basis van de evaluatie van het voorgaande jaar.

Onze ambitie staat vast: een gezond en toekomstbestendig Barneveld voor generaties nu en later. Hoe we daar komen, kan in de loop van de jaren veranderen, want de ontwikkelingen gaan snel. Met het programma sluiten we aan bij wat er buiten gebeurt en nodig is.

Leeswijzer

Dit programmaplan schetst het duurzaamheidsverhaal van de gemeente Barneveld. Het bevat onze ambitie met strategische lange termijn doelen en concrete acties voor het komend jaar.

In **hoofdstuk 1** gaan we kort in op de context en aanleiding van het programma: waarom en waartoe is het er? Vervolgens gaan we in **hoofdstuk 2** in op wat de verschillende duurzaamheidsopgaven in de gemeente inhouden en wat ze bindt, afsluitend met de pijlerindeling van het programma. Hier gaat **hoofdstuk 3** dieper op in, door per pijler weer te geven wat de al gestelde doelen zijn en door toe te lichten wat de programmadoelen voor de komende jaren zijn. In **hoofdstuk 4** laten we zien welke focusactiviteiten er in 2022 plaatsvinden. Dit zijn activiteiten die bijdragen aan verschillende (thematische en programma) doelstellingen. Hoe we dat alles gaan realiseren geven we weer in **hoofdstuk 5**, waar we in gaan op de programmasturing en werkwijze. De **bijlage** gaat in op bestaand beleid en afspraken.

Hoofdstuk 2

Context en aanleiding

2.1. Waarom een programma duurzaamheid

Het thema 'duurzaamheid' overstijgt afdelingen, is complex en bevat het risico dat het allesomvattend en daarmee ongrijpbaar is. Om de juiste verbindingen te leggen, te kunnen prioriteren en om effectief samen te werken, bestaat het programma duurzaamheid. In 2018 is besloten dat het thema zo groot is, dat een programmatische aanpak past. Destijds is begonnen met het aanbrengen van focus, door het programma te richten op het thema Energie. De focus op het thema Energie heeft zijn vruchten afgeworpen. Dit zien we terug in De Warmtevisie, De Zonneladder, De Structuurvisie Wind, de RES 1.0 en bijvoorbeeld de inzet van het energieloket. We zijn nu een aantal jaar verder het is tijd om te verbreden en alle duurzaamheidsopgaven waar we aan werken te vatten onder de paraplu van het programma duurzaamheid. Het gaat dan om de volgende thema's waar we ook aan werken:

- Duurzame mobiliteit
- Klimaatadaptatie
- Biodiversiteit
- Circulaire economie
- Duurzaam voedselsysteem

Het programma duurzaamheid bundelt deze zes thema's en bijbehorend beleid en activiteiten om zo overzicht te creëren. Het neemt deze niet over van de lijnorganisatie,

de uitvoering blijft liggen waar die lag. Vanuit het programma organiseren we de uitwisseling en verbinding tussen activiteiten. Het programma is er ten dienste van de organisatie, niet andersom. Het gaat om een nauwe samenwerking, niet als een programma versus lijnorganisatie. Uiteindelijk dienen programma en organisatie namelijk hetzelfde: de missie van de organisatie. We hebben daarbij de organisatie nodig, om het goede voorbeeld naar buiten toe te geven, maar ook om de duurzaamheidsthema's buiten in het gebied vorm te geven en uit te dragen. Dit vraagt een integrale manier van samenwerken, van visie, tot beleid naar uitvoering in projecten en onderhoud van de buitenruimte.

Redenen om het werken aan bovenstaande thema's programmatisch aan te pakken zijn de volgende:

- Overzicht van bestaand beleid en activiteiten en overkoepelende ambitie
- Integrale aanpak door te verbinden tussen de thema's
- Complex onderwerp vraagt om improvisatie en flexibiliteit
- Monitoring en evaluatie van de voortgang en prioritering
- Sturen op het halen van doelen
- Duurzaamheid overstijgt teams en raakt aan vrijwel alle werkzaamheden van de organisatie

2.2. Relatie en koppeling met strategische opgaven van de gemeente

Het programma bundelt (bestaand) beleid en activiteiten en geeft onder andere uitvoering aan de strategische visie van de gemeente Barneveld. **De Strategische visie 2030 gemeente Barneveld** omschrijft de ambitie als volgt:

In een samenleving die steeds duurzamer wordt, kiezen wij ervoor:

- Een energieneutrale en klimaatbestendige gemeente te worden
- De circulaire economie en bio-based kringlopen leidende principes te laten zijn bij nieuwe ontwikkelingen
- Sterk in te zetten op schone mobiliteit

Daarbij gebruiken we de **Hoofdpijnennotitie Barneveld 2040 (2021)** voor verdere aanscherpingen aan de gestelde ambitie uit de Strategische Visie. Dan gaat het met name om het centraal stellen van gezondheid, aandacht hebben voor gesloten

kringlopen en de eiwittransitie, het toepassen van klimaatmaatregelen, en de samenwerking zoeken met inwoners en ondernemers die actief bezig zijn met duurzaamheid.

Voor het verder bepalen van de kaders van dit programma, bundelen we eerder door het Rijk en de gemeenteraad vastgestelde ambities en de daarin besloten doelstellingen. Er bestaan veel afspraken en doelstellingen. We geven in Bijlage A in hoofdlijnen aan welk beleid er is. Dat vormt de afspraken die van invloed zijn op wat we gaan doen en wat we moeten en willen bereiken.

Omgevingsvisie

We werken met het programma duurzaamheid in de geest van de omgevingswet en zoeken nauwe aansluiting bij het opstellen van de Omgevingsvisie van Barneveld. De Omgevingswet treedt 1 juli 2022 in werking. Duurzaamheid is als centraal doel gesteld binnen de Omgevingswet.

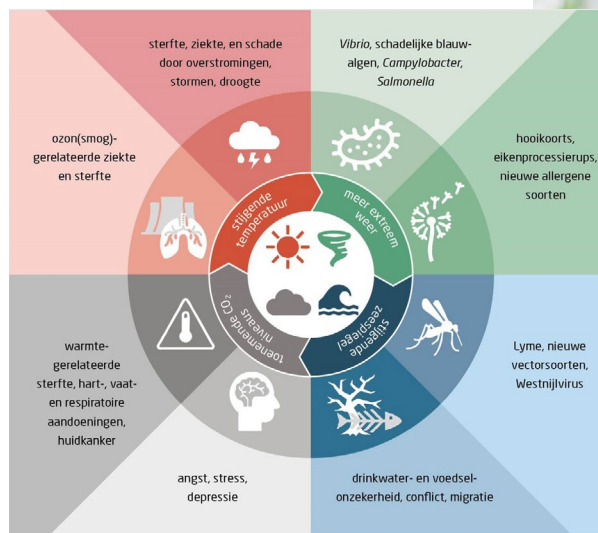

Hoofdstuk 3

Visie en ambitie

In dit hoofdstuk vindt je wat onze overkoepelende visie en ambitie is en hoe die samenhangt met de duurzaamheidsopgaven. Het overkoepelende verhaal komt voort uit alle verschillende ambities en opgaven en illustreert waar we met alle duurzaamheidsopgaven aan werken.

We richten ons met het werken aan al onze duurzaamheidsopgaven op een **gezonde en toekomstbestendige leefomgeving** voor alle inwoners van Barneveld, nu en later. Dat betekent dat we bijdragen (en geen schade doen) aan de gezondheid van inwoners en natuur met onze acties, tenzij er sprake is van een groot maatschappelijk belang. De keuzes die we maken, brengen het vermogen van volgende generaties om te voorzien in hun eigen behoeften niet in gevaar. Een toekomstbestendige leefomgeving is een woon-werkomgeving waar je zo min mogelijk wordt blootgesteld aan ongezonde stoffen en veiligheidsrisico's en die gezond gedrag stimuleert. Het betekent een mooie en groene omgeving met variatie en landschap en gradiënten. In de praktijk gaat het om een leefomgeving die schoon en veilig is, meebeweegt met en anticipeert op klimaatverandering, uitnodigt tot ontmoeten en bewegen en een goede milieukwaliteit (geluid, geur, lucht, bodem, omgevingsveiligheid) kent. Het betekent ook een leefomgeving waarin hernieuwbare energieopwekking een plek krijgt, waar ruimte is voor duurzame economische ontwikkeling en waarin grondstoffen niet worden uitgeput, maar volwaardig inzetbaar blijven. We betrekken bewoners en ondernemers bij onze ambitie en werken samen met hen aan de opgave.

Figuur 1 Gezondheidsrisico's klimaatverandering - bron: RIVM rapport 2020 - 0200; E.F. Hall et al.

Met onderstaande omschrijving van de diverse duurzaamheidsopgaven, geven we aan wat die betekenen en hoe die met elkaar samenhangen.

We willen Barneveld beschermen tegen de gevolgen van klimaatverandering. Klimaatverandering vindt plaats, de gemiddelde temperatuur op aarde stijgt. Dit leidt tot langere periodes van hitte, droogte en hevige regenval.

Daar willen we Barneveld tegen beschermen door de gemeente **klimaatbestendig** – en **adaptief** in te richten (pva *Klimaatadaptatie 2019 en Regionaal Adaptatieplan Vallei en Veluwe*). Om zo om te gaan met droogte en wateroverlast en schade te beperken of voorkomen. Dat doen we om gezondheidsrisico's veroorzaakt door klimaatverandering te voorkomen (zie figuur 1), denk aan hitteberoertes, (mentale) klimaatstress, uitdroging, allergieën, of infectieziekten door opgewarmd water.

We zetten in op het **behouden** en **versterken** van de **biodiversiteit**, om planten en dieren meer ruimte te geven en voor een schoner milieu (*biodiversiteitsplan 2021*). We merken dat de natuur steeds meer onder druk staat. Hevige regenperiodes en lange periodes van droogte hebben veel invloed op de flora en fauna. Soorten gaan sterk achteruit of sterven zelfs uit. Oorzaken zijn het verdwijnen van leefgebieden en de toegenomen druk op de overgebleven gebieden door verstedelijking en intensief landgebruik. Klimaatverandering versterkt deze negatieve effecten op de biodiversiteit. Biodiversiteit is een belangrijke maatstaaf voor het functioneren van ecosystemen. Het is belangrijk om de biodiversiteit in onze gemeente te behouden en te versterken, omdat het invloed heeft op de gezondheid van de bodem (waar een kwart van de biodiversiteit op aarde leeft). Een rijk bodemleven is onder andere van belang bij het vasthouden en zuiveren van water en het opslaan van CO2 uit de atmosfeer. Daarnaast is een gezonde bodem met een rijke biodiversiteit de basis van onze voedselvoorziening.

We zetten in op een **circulaire economie** en **bio based kringlopen**. Dat betekent dat het gebruik van nieuwe grondstoffen minimaal is en dat we maximaal (waardevast) hergebruiken. Dat doen we onder andere door te gaan voor minder afval en betere kwaliteit grondstoffen, om zo de productie -en consumptieketens te sluiten (*strategieplan grondstoffen 2020-2024*). Een circulaire economie zorgt voor gemiddeld 20 procent minder uitstoot van broeikasgassen en heeft daarmee een positieve impact op de luchtkwaliteit.

We werken aan **duurzame, gezonde en circulaire voedselsystemen**. 'Een duurzaam, gezond en circulair voedselsysteem kenmerkt zich onder andere door een korte keten (regionaal geproduceerd voedsel), een groter aandeel van plantaardige eiwitten en het voorkomen van voedselverspilling. Het betekent ook een verminderd energie - en watergebruik.' Daarnaast werken we hard aan een **duurzaam landbouwsysteem**, zo bieden wij onze boeren een goed verdienmodel, de consumenten gezonde voeding en onze natuur de kans om te bloeien (*uitvoeringsprogramma Voedsel Food Valley*).

Om verdere klimaatverandering tegen te gaan, werken we wereldwijd aan het **verminderen** van de **uitstoot** van **broeikasgassen**. Dat doen we door **minder energie** te verbruiken in onze gebouwen en woningen (en toe te werken naar een aardgasvrije gebouwde omgeving), door duurzame energie op te wekken op onze daken en op het land en door ons op een schone manier te verplaatsen. Het aandeel van vervoer in de totale uitstoot is zeer groot (bijna de helft), het verduurzamen van het gehele vervoerssysteem is nodig. Het verminderen van de uitstoot van broeikasgassen, leidt tot een betere luchtkwaliteit en dat brengt positieve gezondheidseffecten met zich mee. Bij hete zomers, ontstaat meer smog en fijnstofvorming. De combinatie van hitte en smog leidt tot nadelige gezondheidseffecten voor mensen met een zwakke gezondheid.

We werken aan een toekomstbestending en gezond Barneveld

Figuur 2 Pilars onder het programmadoel Duurzaamheid

Om de ambitie waar te maken, gaan we aan de slag met de volgende programmapijlers, en willen we hiertussen verbinden en wanneer mogelijk versnellen (figuur 2):

- Energie
- Duurzame Mobiliteit
- Klimaatadaptatie
- Biodiversiteit
- Circulaire Economie
- Duurzaam Voedselsysteem

Een samenhangende, verbindende en versnellende aanpak is essentieel om er voor te zorgen dat we alle opgaven ook daadwerkelijk kunnen aanpakken. Alle bovenstaande opgaven (en nog meer) komen samen in het gebied: de dorpen, de wijk en de regio. Daarom werken we integraal en gebiedsgericht aan duurzaamheid.

'We doen dit alles samen met de bewoners, organisaties en bedrijven in de gemeente. We nemen de samenleving serieus en werken als gelijkwaardig partner met hen aan de transities richting een gezonde en toekomstbestendige leefomgeving. We werken hierbij vanuit het principe van Zelf Samen Gemeente.'

Hoofdstuk 4

Programmadoelen

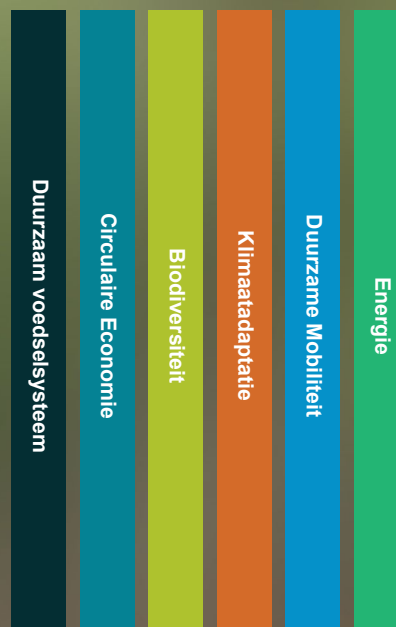
In dit hoofdstuk een overzicht van de programmadoelen die bijdragen aan een gezonde en toekomstbestendige leefomgeving. Dit gaat om lange termijn thematische doelen (dus wat we precies willen bereiken per pijler) en korte termijn procesdoelen (hoe willen we dat versneld en in verbinding bereiken). Sommige doelen zijn concreter dan anderen. Op basis van monitoring en sturing gaan we de komende tijd op weg, waarbij we de doelen aanscherpen of aanpassen wanneer nodig. Op de volgende pagina een schematisch overzicht van de ambitie en doelen van het programma.

In dit programmaplan werken we met meerdere tijdslijnen:

1. Visie en ambitie (hoofdstuk 3) en thematische doelen (hoofdstuk 4) zijn gericht op de lange termijn 2050
2. De procesdoelen (hoofdstuk 4) zijn gericht op 2026
3. De focusactiviteiten (hoofdstuk 5) die voortkomen uit de doelen zijn gericht op 2022

Ambitie programma: Een toekomstbestendige en gezonde leefomgeving

Pijlers onder het programma

Procesdoelen om de ambitie te halen

We geven het goede voorbeeld en inspireren

We zorgen dat de organisatie duurzaam denkt en doet

We helpen iedereen mee te doen

We werken samen met partners

We werken gebiedsgericht

We hebben een duidelijk verhaal naar buiten toe

Thematische doelen om de ambitie te halen:

Energie en - CO2 neutraal in 2050

Klimaatneutrale mobiliteit in 2050

Klimaatadaptief en klimaatbestendig in 2050

Behouden en versterken van de biodiversiteit

100 procent circulaire economie in 2050

Duurzaam en gezond en toekomstbestendig
voedsel - en landbouwsysteem

4.1. Thematische doelen om de ambitie te halen

Onze ambitie is een gezonde en toekomstbestendige leefomgeving. Hieronder een overzicht van de verschillende thema's om die ambitie te halen, met bijbehorende doelen of afspraken en een korte stand van zaken. Er zijn grote onderlinge verschillen in de soort doelen en afspraken. Zo is voor de pijler Energie al redelijk concreet in beeld wat tussendoelen zijn, zoals het aantal woningen om te verduurzamen voor 2030, en welke acties daarvoor nodig zijn. De andere pijlers vragen nog meer uitwerking en vertaling van het lange termijn doel naar tussendoelen en te nemen acties.

4.1.1. Energie

In 2050 zijn we energie – en CO2 neutraal
– *Energievisie 2015 en Transitievisie Warmte 2021*

Het tegengaan van klimaatverandering door de uitstoot van CO2 te verlagen. Dit doen we door de vraag naar energie te verkleinen via besparing en door duurzame energie op te wekken.

We werken aan deze doelstelling door in te zetten op energiebesparing en het duurzaam opwekken van energie en door nieuwe woningen volgens de BENG-eisen te ontwikkelen. Dat doen we onder andere door middel van de inzet van het Energieloket en door het maatschappelijk vastgoed te verduurzamen met bijvoorbeeld een Duurzame Meerjaren Onderhoudsplanning (DMJOP). Verder hebben we met de Transitievisie Warmte in beeld gebracht waar de kansen liggen voor het verduurzamen van de gebouwde omgeving. Doel is om 4000 woningen te verduurzamen voor 2030. In regionaal verband werken we aan de Regionale Energie Strategie, we willen werken aan het opwekken van 0,26 TWh voor 2030. Een verdere uitwerking voor de opwekking duurzame elektriciteit is te vinden in de Structuurvisie Windenergie en de Barneveldse Zonneladder. Met de Energievisie (afgerond in 2022) bundelen we al het bestaande beleid op energie en starten we met het monitoren van de voortgang.

4.1.2. Duurzame Mobiliteit

We werken aan het verminderen van de uitstoot van broeikasgassen met 55 procent in 2030 en klimaatneutrale mobiliteit in 2050 (bijna alle vervoersmiddelen emissievrij) – *Regionaal Mobiliteitsprogramma Food Valley*

We komen tot klimaatneutraal vervoer, zonder uitstoot van broeikasgassen. Door in te zetten op schoon en minder vervoeren.

Dat doen we door te werken aan concrete acties die bijdragen aan alternatief reizen, gedragsbeïnvloeding, schoner rijden met deelvervoersmiddelen, elektrisch rijden en door het stimuleren van minder (woon-werk) reizen. Concrete acties houden onder andere in het vergroenen van parkeerterreinen, het uitbreiden van fietsvoorzieningen en oplaadstations voor e-bikes in de gemeente. Daarnaast stimuleren we elektrisch rijden door deel te nemen aan de provinciale concessie voor laadpalen, waarin ruimte komt voor het proactief plaatsen van laadpalen. Verder zetten we in op de werkgeversrol, onder andere door het stimuleren van fietsen bij werk-werk verkeer met e-bikes voor medewerkers. 2022 is een 'tussenjaar', er komt een nieuw Gemeentelijk Verkeers- en vervoersplan (GVVP), waarin duurzame mobiliteit een belangrijke pijler blijft.

4.1.3. Klimaatadaptatie

In 2050 zijn we klimaatadaptief en klimaatbestendig – *Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie 2018*

Het aanpassen aan de gevolgen van (versnelde) klimaatverandering en het zo veel mogelijk beperken van de schade en overlast. Hiervoor richten we onze leefomgeving klimaatbestendig in.

Sinds 2019 hebben we met het lokale Plan van Aanpak Klimaatadaptatie gewerkt aan deze doelen. De werkgroep klimaatadaptatie heeft zich gericht op het uitvoeren van 19 acties. Die lopen uiteen van het vergroenen van de schoolpleinen, tot het afstemmen van wegcategorisering en waterhuishouding, richtlijnen voor klimaatadaptief bouwen tot aan het maken van hittekaarten. Verder is in het Gemeentelijk Rioleringsplan structureel budget opgenomen voor klimaatadaptatieve maatregelen bij werkzaamheden. Op dit moment evalueert de werkgroep Klimaatadaptatie het Plan van Aanpak en volgt snel een voorstel voor het vervolg op dit thema.

4.1.4. Biodiversiteit

We behouden en ontwikkelen de biodiversiteit in Barneveld de komende vijf jaar- Biodiversiteitsplan 2021

Het behouden en versterken van de aanwezigheid van inheemse dieren, organismen en plantsoorten in ons gebied om zo te zorgen voor een gezonde bodem die bestand is tegen veranderende klimaatomstandigheden.

Op dit thema hebben een korte termijn doelstelling (gericht op de komende vijf jaar). Lange termijn doel zou kunnen zijn om te werken aan een veerkrachtig ecosysteem in 2050, door in te zetten op het behouden en ontwikkelen van de biodiversiteit. De afgelopen jaren is er onder andere gewerkt aan pilots onder de noemer De Bonte Berm, zetten we ons in voor ecologisch bermbeheer en het beheer van invasieve exoten en maken we deel uit van het Leernetwerk Ecologisch Bermbeheer. In 2021 is het Biodiversiteitsplan vastgesteld, waar acties voor de komende jaren in staan.

4.1.5. Circulaire Economie

We hebben een 100 procent circulaire economie in 2050 – Startnotitie Circulaire Economie 2020

Het omvormen van ons economisch systeem waarin we grondstoffen niet uitputten en reststoffen opnieuw gebruiken in het productieproces. Zodat we onze welvaart duurzaam borgen voor volgende generaties.

We werken aan vermindering van afvalstromen, hergebruik van reststoffen en gebruik van hernieuwbare grondstoffen. Dit doen we door een actieprogramma Circulaire Economie op te stellen en door uitvoering te geven aan het Strategieplan Grondstoffen (2020-2024), waar we inzetten op minder afval en betere kwaliteit grondstoffen als eerste stap richting een circulaire economie.

4.1.6. Duurzaam Voedselsysteem

We hebben een duurzaam en gezond voedselsysteem – Strategische Agenda Foodvalley

We werken toe naar een duurzaam en gezond voedselsysteem. Dat is een systeem met korte ketens, kringlooplandbouw en een gezonde voedselomgeving.

Binnen deze pijler ligt de nadruk op de eiwittransitie, het tegengaan van voedselverspilling het introduceren en vermarkten van andere eiwitten, korte ketens en het creëren van een gezonde voedselomgeving. Om hier uitvoering aan te geven werken we intensief samen met de regio en regiogemeenten in de vorm van het uitvoeringsprogramma 'Voeding voor een gezond leven'.

Daarnaast heeft deze pijler een sterke link met de ontwikkelingen in de agrarische sector. Korte ketens en kringlooplandbouw worden onder andere onder het uitvoeringsprogramma 'Landbouw en Vitaal Platteland' van de Food Valley opgepakt. Omdat de landbouwtransitie een thema is dat op zich zelf al een programmatieke aanpak nodig heeft en veel breder is dan alleen duurzaamheid, is het geen pijler onder het programma Duurzaamheid. We zorgen voor nauwe samenwerking met dat thema.

4.2. Procesdoelen om de ambitie te halen

De thematische doelen van hierboven zijn niet nieuw. Het gaat om bestaande afspraken en beleidsstukken die veel samenhang kennen. Om integraal te werken en te kunnen versnellen op het behalen van onze ambitie, komen we tot een aantal procesdoelen (niet in volgorde van belangrijkheid):

1. We geven het goede voorbeeld en inspireren

De gemeente doet wat ze zegt en geeft met haar gebouwen, wagenpark en medewerkers het goede voorbeeld naar inwoners, ondernemers en organisaties alle duurzaamheidsthema's. Wanneer we het goede voorbeeld geven, bijvoorbeeld bij projecten in de openbare ruimte communiceren we hierover. We gebruiken onder andere het instrument van de CO2 prestatieladder om hier uitvoering aan te geven.

2. We zorgen dat de organisatie duurzaam denkt en doet

Duurzaamheid is centraal thema voor de organisatie en daarom werken we aan het integraal borgen in ons denken en doen. Dat betekent dat duurzaamheid niet aan het eind van het traject een plaats krijgt, maar vanaf het begin integraal wordt meegenomen in projecten, beleid en beheerplannen. We maken integrale afwegingen bij projecten en gebiedsontwikkeling om zo de hoogste duurzaamheidswinst te halen. Dat doen we door vooraf inzichtelijk te maken welke duurzaamheidsambities we hebben voor een gebied of project. Vanuit het programma communiceren we actief naar de organisatie over suggesties voor verbetering op het gebied van duurzaamheid en we delen en geven aandacht aan inspirerende voorbeelden

3. We helpen iedereen mee te doen

Het realiseren van duurzaamheidsmaatregelen door bewoners kan alleen als mensen daarvoor in de gelegenheid zijn. We willen ongelijkheid door duurzaamheidsopgaven tegengaan en mensen helpen om mee te kunnen doen. We houden rekening met het feit dat niet alle inwoners beschikken over de financiële middelen om duurzaamheidsmaatregelen te treffen. Met dit procesdoel focussen we ons op die mensen die vanwege onvoldoende financiële middelen, niet zelf over kunnen gaan tot actie. We realiseren ons dat dit doel niet zomaar gehaald is en onder andere samenhangt met het armoedebeleid van de gemeente. We zullen hierbij de samenwerking met het Sociaal Domein sterk opzoeken en per jaar een focusactiviteit kiezen. Een actueel voorbeeld hierbij is het onderwerp energiearmoede, waarbij de stijgende energiekosten een hoge druk leggen op kwetsbare groepen.

4. We werken samen met partners

Verduurzamen vraagt om samenwerking met onze bewoners, bedrijven en organisaties, om zo beste resultaten te halen. Ook zonder de gemeente, zijn en gaan zij al aan de slag met duurzaamheid. We richten ons op de dialoog, werken aan vertrouwen en werken samen aan het realiseren van een gezond en toekomstbestendig Barneveld. We bouwen aan netwerken met inwoners, ondernemers en organisaties. We faciliteren optimaal en participeren als overheid wanneer mogelijk bij initiatieven van inwoners, bedrijven en organisaties. Mooie initiatieven moedigen we aan en brengen we onder de aandacht. Ook werken we slim samen met andere overheden, zoals waterschap, regio, provincie en het Rijk. We moedigen initiatieven van inwoners aan.

5. We werken gebiedsgericht

Alle duurzaamheidsopgaven doen een claim op de (buiten)ruimte en krijgen daar een plek. Daarnaast zijn er nog veel meer opgaven die daar terecht komen, zoals woningbouw, recreatie en natuur, infrastructuur etc. Om de toekomstbestendigheid van de leefomgeving te kunnen realiseren kan een gebiedsgerichte aanpak helpen. Het is nodig alle opgaven in samenhang te realiseren. Door niet vanuit een opgave (bijvoorbeeld het opwekken van duurzame energie) naar een gebied te kijken, maar juist vanuit en met het gebied te kijken naar hoe alle verschillende opgaven het best kunnen worden gerealiseerd. Met het programma duurzaamheid willen we in samenwerking met de gebiedsregisseurs van de gemeente kijken hoe we dit vorm kunnen geven.

6. We hebben een duidelijk verhaal naar buiten toe

Als gemeente zijn we naar onze inwoners, ondernemers en organisaties duidelijk over onze ambities en helder in de communicatie. We stemmen communicatiemomenten intern af en letten er op dat alle duurzaamheidsthema's overzichtelijk gepresenteerd zijn, bijvoorbeeld op de website. We informeren over onze eigen acties en faciliteren in het vinden van de juiste informatie op de verschillende thema's, bijvoorbeeld over financiering – en adviesmogelijkheden.

Hoofdstuk 5

Wat we gaan doen in 2022

De vorige hoofdstukken hebben laten zien wat we willen bereiken en waar we aan werken. Nu gaan we in op hoe we dat concreet voor ons zien. Dat doen we door een aantal focusactiviteiten en besluitvormingsstukken voor 2022 te omschrijven. Focusactiviteiten zijn de belangrijkste activiteiten die bijdragen aan de programmadoelen en ambitie. We gaan hieronder in op de activiteiten per thema en leggen de link met de procesdoelen. We sluiten af met overkoepelende activiteiten die bijdragen aan de procesdoelen.

Alle activiteiten vormen een dynamisch geheel. Het is elke keer weer belangrijk om af te wegen wat het beste bijdraagt aan de gestelde doelen. Jaarlijks evalueren we daarom onze activiteiten, monitoren die en we maken een jaarplan voor het volgende jaar.

Legenda

- Energie
- Duurzame Mobiliteit
- Klimaatadaptatie
- Biodiversiteit
- Circulaire Economie
- Duurzaam Voedselsysteem
- 1 Goede voorbeeld
- 2 Duurzaam denken en doen
- 3 Iedereen meedoen
- 4 Met partners
- 5 Gebiedsgericht
- 6 Duidelijk verhaal

Thema Energie

Q1: Opstellen Energievisie en uitvoeringsprogramma

Er is al gestart met het opstellen van de vernieuwde Energievisie, waarin De Warmtevisie, De (herijkte) Zonneladder, de memo Lokaal Eigenaarschap, de Structuurvisie Wind en de rol van de eigen organisatie een plek krijgen. Voorstel is om input van het programmateam Duurzaamheid te vragen bij het opstellen van de visie en uitvoeringsprogramma om koppelkansen te benutten.

1

Q1: Uitvoeren Duurzame Meerjaren Onderhoudsplanung (DMJOP) eigen vastgoed

Team vastgoed is verantwoordelijk voor en werkt aan het opstellen van de DMJOP, een meerjaren onderhoudsplanung waar duurzaamheid integraal in is afgewogen. Daarmee dragen we bij aan de energiedoelen, de reductie van CO2 uitstoot en aan procesdoel 1 'We geven het goede voorbeeld en inspireren'. Rol van het programma is inhoudelijk meedenken en meehelpen om knelpunten op te lossen die de uitvoering van dit DMJOP zouden belemmeren

3

4

Q2: Aanpak energiearmoede

In samenwerking met het Sociaal Domein onderzoeken wat de beste aanpak van energiearmoede in de gemeente is. Dit willen we wanneer mogelijk oppakken met sociale partners uit de gemeente, die kunnen helpen bij het bereiken van de doelgroep. Vervolgens maken we een voorstel en voeren dit uit. Dit draagt bij aan procesdoel 3 'We helpen iedereen mee te doen' en procesdoel 4 'We werken samen met partners'.

6

Q2-Q4 Verduurzamingscampagne

Vanuit het Energieloket organiseren we een campagne waarin we inwoners informeren over verduurzamingsmogelijkheden voor hun huis. Aanleiding is de transitie naar een aardgasvrije woningvoorraad. We zoeken aansluiting bij andere duurzaamheidsthema's via het programma Duurzaamheid, met name op het gebied van natuurinclusieve – en klimaatadaptieve maatregelen, duurzaam vervoeren en Circulaire Economie. Deze actie draagt bij aan procesdoel 6: 'We hebben een duidelijk verhaal naar buiten'

Q2-Q4 Verkennend onderzoek potentie warmtenetten

In 2022 voeren we onderzoek uit naar de mogelijkheden voor het realiseren van warmtenetten in respectievelijk het centrum van Voorhuizen en in het centrum van Barneveld. Op basis van de uitkomsten van deze onderzoeken volgen verdere vervolgstappen.

Thema Duurzame Mobiliteit

Q1-Q2: afronden Duurzame mobiliteitsplan met uitvoeringsprogramma 2022-2026

Dit plan is in de maak en ronden we in 2022 af, het maakt onderdeel uit van het nieuwe Gemeentelijke Verkeers- en vervoersplan. In het Duurzame Mobiliteitsplan zullen een aantal thema's naar voren komen, zoals 'Schoon en anders vervoer', 'Elektrisch vervoer', en de 'Werkgeversrol'. Bij het opstellen van het plan, wordt input opgehaald bij het programmteam Duurzaamheid.

Thema Klimaatadaptatie

Q1: Afronden evaluatie Plan van Aanpak Klimaatadaptatie

De 19 acties waar de afgelopen jaren aan is gewerkt, zijn gevalueerd. Aanbevelingen voor het vervolg op dit thema komen voort uit deze evaluatie en worden in 2022 verder uitgewerkt voor de jaren die volgen.

Heel 2022: Uitvoeren lokale acties werkplan Regionaal Adaptatieplan (RAP) Vallei en Veluwe

Het werkplan beslaat vier thema's met in totaal 14 projecten voor 2022.

3

Q1- Q2: Hittestress & gezondheid aanpak uitdenken

In samenwerking met het Sociaal Domein onderzoeken of en hoe de combinatie hittestress & gezondheid aangepakt kan worden. Wanneer in 2023 vervolgens het Klimaatadaptatieplan wordt opgesteld, kan deze aanpak hier een plek in krijgen. Dit draagt zowel bij aan de doelen op het thema Klimaatadaptatie en combineert dit met procesdoel 3 'We helpen iedereen mee te doen'.

Heel 2022: Concrete maatregelen bij infrastructurele projecten

Denk hierbij aan extra waterberging Esvelderbeekzone, de reconstructie van de Churchillstraat (Barneveld), verschillende maatregelen in Zwartebroek, en de afkoppeling van het hemelwater aan de Garderbroekerweg (Kootwijkerbroek) en de Wolweg (Stroe).

Thema Biodiversiteit

Heel 2022: Uitvoering geven aan uitvoeringsvoorstel 2022

Bij vaststelling van het Biodiversiteitsplan is een uitvoeringsvoorstel voor 2022 vastgesteld. Binnen de thema's Beleid, Buitengebied, Stedelijk gebied, Natuurgebied en Samenwerking, Beheer en Monitoring zijn activiteiten uitgewerkt en waar nodig budget beschikbaar gesteld voor de uitvoering er van in 2022.

Q2 - Q3: Opstellen uitvoeringsvoorstel voor 2023

In 2022 wordt een nieuw uitvoeringsvoorstel uitgewerkt voor 2023.

Thema Circulaire Economie

Q1: Opstellen Actieagenda Circulaire Economie

Deze actieagenda is in de maak en ronden we af in 2022. Het actieprogramma haalt input op bij het programmteam Duurzaamheid en met name bij de pijler Voeding en Landbouw vanwege de grote samenhang in doelen (voedselverspilling tegengaan; korte ketens; kringlooplandbouw). Aansluiten bij Strategienota Grondstoffen 2020-2024.

1 2

Q1-Q4: Informeren organisatie over Circulaire Economie en biobased bouwen

De organisatie heeft energieneutraal en klimaatadaptief bouwen meegenomen in beleidsstukken als de Woonvisie. Het thema Circulaire Economie minder. We richten ons dan ook actief op het inspireren, adviseren en ondersteunen van de organisatie wat betreft circulaire economie en biobased bouwen. Mogelijke quickwin hier is het opnemen van Circulaire Economie voorschriften in bestekken. Dit draagt bij aan procesdoel 1 'We geven het goede voorbeeld en inspireren' en procesdoel 2 'We zorgen dat de organisatie duurzaam denkt en doet'.

Thema Duurzaam Voedselsysteem

Heel 2022: Uitvoering geven aan uitvoeringsprogramma Voedsel – en eiwittransitie van de Regio Foodvalley

In het kader van dit programma werken we samen met de regio en de andere gemeenten aan diverse thema's. Belangrijk komend jaar is het stimuleren van de korte keten (voedsel uit de streek), het voorkomen van verspilling, het stimuleren van de teelt en het inzetten of het eten van alternatieve eiwitten en het creëren van een duurzame voedselomgeving, waarin mensen worden gestimuleerd om duurzaam en gezond voedsel te kopen.

Heel 2022: Penvoerder van het POP3-project Eerlijk eten uit de streek

Binnen dit project ontwikkelen we een logistiek systeem om regionaal geteelde producten bij de consument te krijgen.

Q2-Q3: Ontwikkelen Lokale Voedselagenda

We komen in 2022 tot een nadere uitwerking van alle activiteiten met betrekking tot voedsel in de gemeente. Hierbij wordt input opgehaald bij het programmteam Duurzaamheid, om zo de samenhang met overige thema's te borgen. We willen daarin met name de link met het thema Circulaire Economie leggen, vanwege activiteiten rondom het verkorten van ketens.

Overkoepelende programma activiteiten

Naast de thematische activiteiten zijn er activiteiten die overkoepelend zijn en op programmaniveau opgepakt kunnen worden.

Q1- Q4: Inspiratiesessies

We inspireren als programmteam de organisatie met goede voorbeelden en enthousiasmeren op deze manier. Gedurende het jaar willen we minstens twee inspiratiesessies organiseren. Dit draagt bij aan procesdoel 1 'We geven het goede voorbeeld en inspireren'.

Q2-Q3: Opzet monitoring programma

De inzet is om (waar mogelijk) per pijler een set van KPI's te ontwikkelen, zodat het programma gebruikt gaat worden om inzicht te hebben in het bereiken van de doelen en om vervolgens bij te sturen. Vulling van de monitoring komt onder andere vanuit de CO2 prestatieladder en inzichten van het Energieloket.

Q3-Q4: Afwegingskader en/of standaard bij integrale gebiedsgerichte duurzaamheidskeuzes

Om de duurzaamheidsdoelen te vertalen naar concrete maatregelen en om per project te focussen op thema's waar de meeste duurzaamheidswinst te behalen is in het specifieke gebied of project. Door gesprekken met medewerkers is duidelijk geworden dat er behoefte is aan duidelijkheid rondom welke duurzaamheidsmaatregelen en/of richtlijnen er zijn en hoe daar vervolgens een afweging tussen gemaakt kan worden. Dat geldt voor meerdere activiteiten: keuze en inkopen van materialen, gebiedsontwikkeling en infrastructurele projecten. Draagt bij aan procesdoel 2 'We zorgen dat de organisatie duurzaam denkt en doet' en procesdoel 5 'We werken gebiedsgericht'.

Q3-Q4: Opstellen communicatiestrategie duurzaamheid

Komen tot een heldere strategie waar alle duurzaamheidsthema's een plekje in hebben en waar communicatiemiddelen aan verbonden zijn. De strategie vertaalt zich in al onze communicatie-uitingen, waarbij de website een belangrijke is. Wanneer er nieuwe communicatie – acties bedacht worden, toetsen we die aan de strategie. Draagt bij aan procesdoel 6: 'We hebben een duidelijk verhaal naar buiten toe'.

Hoofdstuk 6

Programmasturing: hoe we aan de slag gaan

We hebben hiervoor omschreven waar we concreet aan werken en waar naartoe. In dit hoofdstuk gaan we in op hoe we dat precies gaan doen. De geformuleerde programmadoelen raken aan alle afdelingen van de gemeente.

6.1. Programma en lijn activiteiten

Het programma verbindt verschillende teams binnen de organisatie met elkaar. We bieden met het programma een leeromgeving, organiseren uitwisseling van kennis, monitoring en dragen voorstellen aan via de stuurgroep. De programmaleider maakt afspraken met de lijn over wat er in het programma gebeurt en escaleert daar wanneer nodig, vanwege uitdagingen op het gebied van bijvoorbeeld prioritering, budget of capaciteit. Het programma bundelt (bestaand) beleid en activiteiten en maakt duidelijk waar welke afhankelijkheid zit tussen programmadoelen en lijnactiviteiten. Het neemt activiteiten niet over. Alle activiteiten die bijdragen aan de programmadoelen, vallen onder het programma. Onder te verdelen in:

- Lijnactiviteiten: Verantwoordelijkheid en mandaat voor uitvoering blijft liggen in de lijn. Trekker van pijlers zijn verantwoordelijk voor de voortgang (beslissen daar niet over).
- Programma activiteiten: Nieuwe, overkoepelende activiteiten die niet onder 1 pijler te vatten zijn, maar wel nodig zijn om de programmadoelen te halen. De programmaleider coördineert deze activiteiten, of belegt deze in overleg ergens anders in de organisatie.

De programmaleider houdt het overzicht en is op de hoogte van voortgang en ontwikkelingen.

6.2. Voortgang, evaluatie en monitoring

Dit programmaplan richt zich op lange termijn doelen in een constant ontwikkelend speelveld. We willen impact maken en dat doen wat nodig is. Daarom bewaken we de voortgang van het programma, om zo te kunnen prioriteren en snel en flexibel bij te sturen wanneer nodig. We monitoren jaarlijks op de volgende onderdelen:

- Programma ambitie: gezonde en fysieke leefomgeving
- Thematische en procesdoelen
- Activiteiten

Om dat te kunnen doen definiëren we begin 2022 een aantal kritieke prestatie indicatoren (KPI's) die we willen inzetten of ontwikkelen. Veel informatie is beschikbaar via open data, sommige data zullen we moeten verkrijgen via instanties als het KNMI of de GGD. De KPI's koppelen we aan de verschillende onderdelen.

Elk half jaar maken we een voortgangsrapportage met daarin een kort overzicht hoe het programma er voor staat wat betreft de ambitie, doelstellingen, activiteiten en budget. Op basis van dat inzicht kunnen we snel reageren en bijsturen op activiteiten. Elk jaar maken we het jaarplan met activiteiten voor het volgende jaar, op basis van de voortgang.

6.3. Organisatiestructuur

De stuurgroep bestaat uit twee wethouders en de ambtelijk opdrachtgever. De stuurgroep is verantwoordelijk voor de voortgang, bijsturing en prioritering van het programma. Besluitvorming van alle duurzaamheidsactiviteiten (zowel programma – als pijleractiviteiten) loopt via de stuurgroep. De programmaleider adviseert de stuurgroep en bereidt de agenda en de stukken voor.

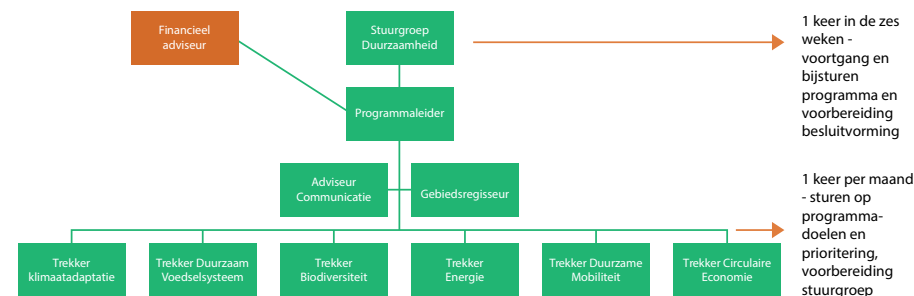
Een lid van het concernteam is de ambtelijk opdrachtgever van het programma duurzaamheid.

De programmaleider is het inhoudelijk aanspreekpunt voor het programma, stuurt het programmateam aan, heeft het

overzicht en stuurt op het behalen van de programmadoelen. De programmaleider zorgt voor inzicht in de inhoudelijke voortgang, het signaleren en vertalen van ontwikkelingen naar het programma en afstemming met de organisatie over keuzes tussen activiteiten in de lijn en voor het programma.

Het programmateam bestaat uit inhoudelijk trekkers van de duurzaamheidsthema's, een adviseur communicatie, een gebiedsregisseur en de programmaleider.

Het concernteam heeft periodiek (tweejaarlijks) overleg met de programmaleider om af te stemmen over lijnactiviteiten en programma-activiteiten en om keuzes te maken in projecten en de inzet van capaciteit.

Figuur 3 Programmaorganisatie vanaf Q1 2022

6.4. Overlegstructuur:

Programmateam:

Een keer per maand een werkoverleg met het kernteam. Pijlertrekkers komen bij elkaar om kennis en stand van zaken delen. Het programmateam richt zich met elkaar op:

- Kennisdelen en leren van elkaar;
- Monitoring van voortgang en bijsturen;
- Het signaleren, oppakken en beleggen van nieuwe, overkoepelende activiteiten;
- Vooruitkijken en voorstellen voor prioritering maken voor de stuurgroep.

In eerste instantie per kwartaal een overleg met een bredere groep, waarin:

- Medewerkers van Ruimtelijke Ontwikkeling, Vastgoed, Beheer Openbare Ruimte, Sociaal Domein en Inkoop aansluiten, afhankelijk van de agendapunten;
- We bespreken knelpunten en kansen die we vanuit het programma moeten oppakken of signaleren;
- Inspiratie: we delen mooie voorbeelden of nodigen een spreker uit.

Stuurgroep:

De stuurgroep komt eens in de zes weken bij elkaar. De stuurgroep richt zich in ieder geval op:

- Voortgang programma: stand van zaken, knelpunten en kansen;
- Bijsturen en prioriteren;
- Voorbereiding besluitvorming.

6.5. Budgetten

De programmaleider heeft de beschikking over een werkbudget om uitvoering te geven aan een deel van de nieuwe overkoepelende programma activiteiten (zie hoofdstuk 5). Het uitvoeren van thematische activiteiten wordt betaald uit structureel exploitatiebudget. Deze budgetten maken onderdeel uit van de meerjarenbegroting en zijn daarmee structureel beschikbaar. Op niet alle thema's is het budget toereikend voor de jaren vanaf 2023. Om voldoende budget te hebben, voor zowel de overkoepelende programma-activiteiten, als voor de thematische activiteiten, willen we een beleidstoevoeging toevoegen aan de kadernota voor 2023. Deze wordt in het eerste kwartaal van 2022 opgesteld.

6.6. Rollen en invloed

Het programma bestaat uit zes pijlers. Dat betekent echter niet dat de inzet op die zes pijlers exact overeenkomt. Dat komt doordat sommige thema's meer concreet zijn dan anderen, of doordat de invloed van de gemeente op het ene thema groter is dan op het andere. Sommige maatregelen zijn lastig uit te voeren, maar hebben een groot effect, terwijl andere maatregelen wellicht weinig impact maken, maar wel veel energie geven. We werken aan transities en daarbij is het belangrijk om beweging te creëren, dat doen we door aan te sluiten bij waar de energie zit.

Hoewel de invloed soms beperkt is, heeft de gemeente op basis van de kaders en richtlijnen de regie om de duurzaamheidsopgaven op gang te brengen, te faciliteren en waar mogelijk te versnellen.

De onderstaande rollen kan de gemeente innemen (bovenaan hoge invloed, onderaan minder hoog):

1. **Eigenaar en beheerder.** De gemeente heeft directe invloed op de eigen organisatie en de inrichting daarvan, denk aan eigen gebouwen en het wagenpark. Ook heeft de gemeente directe invloed op ontwikkelingen in de buitenruimte (waarbij kaderstelling uiteraard van belang is) en het beheer daarvan. Verder kan de gemeente medewerkers faciliteren door het mobiliteitsprotocol en door aanbod in het bedrijfsrestaurant en de kantine op de werf.

2. **Kaderstellen:** De gemeente stelt beleidskaders op en heeft daarmee invloed op ontwikkelingen. Bijvoorbeeld het opstellen van een kader voor de grootschalige ontwikkeling van wind- en zonne-energie of een klimaatadaptatieplan.
3. **Faciliteren:** Gebruik maken van initiatieven van de markt en inwoners om de energietransitie op gang te brengen. De gemeente kan de transitie versnellen door initiatieven te toetsen aan de gemeentelijke doelstellingen en zo mogelijk te begeleiden. Denk aan bewonersinitiatieven voor bijvoorbeeld een kleine collectieve warmteoplossing.
4. **Stimuleren:** Het inrichten van subsidies, garanties, borgstelling en/of leningen om daarmee initiatieven te ondersteunen om tot ontwikkeling of realisatie te komen.
5. **Informeren:** Het verschaffen van heldere en onafhankelijke informatie aan bewoners en omgevingspartijen om ze te begeleiden in de benodigde stappen in de realisatie van duurzaamheidsmaatregelen.
6. **Samenwerken en partijen bij elkaar brengen:** Het actief zoeken naar samenwerkingsvormen om de doelen te realiseren, bijvoorbeeld met private partijen in een partnerschap of door (financiële) deelname aan projecten. En het bij elkaar brengen van partijen met een gezamenlijk beleidsdoel, zoals woningcorporaties en netbeheerder binnen de TVW.

In onderstaande tabel wordt schematisch per thema weergegeven waar je aan kunt denken per thema (dit zijn voorbeelden, niet allemaal gerealiseerd in Barneveld). Bovenaan is de directe impact van acties het hoogst, onderaan is dit lager. Echter, de indirecte impact kan hoger zijn. Voorbeeld: het ecologisch beheren van de bermen. Dit heeft een directe impact, maar het stimuleren van natuurinclusief bouwen en natuurinclusieve tuinen bij particulieren heeft indirect een grotere impact, wanneer succesvol.

Rol en invloed	 Energie en mobiliteit	 Duurzame Mobiliteit	 Klimaatadaptatie	 Biodiversiteit	 Circulaire economie	 Duurzaam Voedselsysteem
Maatregelen eigen bedrijfsvoering en ruimtelijke ontwikkeling	Eigen vastgoed verduurzamen; Openbare verlichting volledig LED	Eigen wagenpark verduurzamen; mobiliteitsprotocol medewerkers voor woon-werk en dienstreizen	Integrale aanpak uitvoeringsplannen openbare ruimte Eigen vastgoed	Ecologisch bermbeheer	Inkoop eigen organisatie, goede voorbeeld geven en boodschap uitdragen	Bedrijfskantine gezonde voeding uit de streek
Kaderstellen door middel van beleid	Zonneladder; Transitievisie Warmte; Structuurvisie Windenergie	Duurzame Mobiliteitsvisie	Opstellen van Klimaatadaptatieplan	Biodiversiteitsplan	Circulaire inkooprichtlijnen; beleid circulair bouwen en inrichting & beheer openbare ruimte	Opstellen Lokale Voedselagenda
Faciliteren van initiatieven	Zonnevelden	Laadpaal op aanvraag	Vergroenen schoolpleinen en stimuleringsregeling inwoners	Aanbieden praktijkcursussen biodiversiteit voor plaatselijke belangenverenigingen	Faciliteren van workshops voor bedrijven om inzicht te geven in circulaire businessmodellen	Faciliteren van initiatieven als Eerlijk uit de Streek
Stimuleren	Bedrijvenaankpak, collectieve acties voor inwoners	Laadpaal proactief plaatsen; plaatsen E-bike laadpleinen	Duurzaamheidslening voor groene daken;	Duurzaamheidslening voor natuurinclusief (ver) bouwen	Circulaire initiatieven van bedrijven/bewoners	Kringlooplandbouw stimuleren; creëren van een duurzame voedselomgeving
Informeren	Isolatie en bespaarcampagne; Energieloket	Informeren over mogelijkheden elektrisch laden	Campagne Klimaatadaptief en natuurinclusief bouwen	Informatiepanelen om investeringen in natuur en biodiversiteit zichtbaar te maken	Inspiratietour Circulaire economie voor bedrijven	Voorlichtingscampagne over duurzaam voedsel (uit de streek)
Samenwerken en partijen bij elkaar brengen	Warmtetransitie in samenwerking met woningcorporatie en Liander	Samenwerking in Foodvalley op Verkeer en bereikbaarheid	Samenwerking binnen het Regionaal Adaptatieplan Vallei en Veluwe	Leernetwerk Natuurinclusief bouwen	Versterken Living Lab Regio FoodValley;	Landbouwnetwerk Foodvalley voor onderwerpen als kringlooplandbouw

Tabel 2 : Rollen gemeente en voorbeelden per thema's

Duidelijk hieruit is dat ook met relatief minder intensieve activiteiten (zoals het informeren van bewoners via de website of het deelnemen aan samenwerkingsverbanden) alsnog invloed uitgeoefend kan worden. We moeten kiezen waar en hoe we onze beschikbare budgetten en capaciteit willen inzetten.

6.7. Uitdagingen

Het behalen van de ambities en doelstellingen van dit programma kent een aantal uitdagingen waar we als gemeente zelf voor aan de lat staan. Denk aan:

1. Capaciteit van medewerkers: hebben en krijgen medewerkers de benodigde tijd om te werken aan het programma en bijbehorende activiteiten? Dit vraagt om focus, keuze en afstemming vanuit en met het MT.
2. Budget: hebben we de beschikking over genoeg budget om de activiteiten die nodig zijn, daadwerkelijk uit te voeren? Om dit te borgen is het nodig om op tijd vooruit te kijken bij het maken van plannen en slim aan te sluiten bij de P&C cyclus. Met het programma Duurzaamheid werken we nauw samen met onze financiële adviseur.

Naast de bovenstaande bekende uitdagingen, zijn we als gemeente niet alleen afhankelijk van onze eigen inzet, maar ook van ontwikkelingen op (inter-)nationaal niveau die het behalen van onze doelen kunnen beïnvloeden. Denk hierbij aan:

1. Beperkte ruimte: de ruimte die we hebben om al onze opgaven op te pakken is beperkt. Opgaven variëren van woningbouw, datacenters, duurzame energieopwekking, dijkversterking tot kringlooplandbouw. Deze doen allemaal een claim op de schaarse ruimte die we hebben en worden veelal sectoraal opgepakt en los van elkaar uitgevoerd. Een integrale (gebiedsgerichte) benadering is nodig om de maatschappelijk opgaven in samenhang op te pakken en zo efficiënt om te gaan met de ruimte die we hebben.

2. Netcongestie. Dit betekent dat het elektriciteitsnet vol raakt door extra elektriciteitsvraag- en opwek, waardoor verruiming van de netcapaciteit nodig is. De netbeheerders zijn hier al druk mee bezig, maar verwacht kan worden dat het oplossen van netcongestie problemen jaren zal duren. Op dit moment is netcongestie in Barneveld al aan de orde en zonnepanelen op bedrijfsdaken kunnen niet altijd aangesloten worden op het netwerk. Afstemming en regionale programmering is noodzakelijk.
3. Personele capaciteit, zijn de benodigde handen en expertise om verduurzamingsmaatregelen uit te voeren (denk aan het plaatsen van zonnepanelen of leggen van groene daken) wel beschikbaar?
4. Circulaire transitie: er zijn niet genoeg grondstoffen om de transitie in te zetten. Dit heeft impact op bijvoorbeeld mobiliteit. Landelijk is afgesproken dat er vanaf 2030 alleen nog maar elektrische auto's verkocht worden, maar daarvoor zijn op dit moment niet voldoende grondstoffen en materialen beschikbaar. Hetzelfde geldt voor duurzame energieopwekking.
5. Wetgeving en financiering. Op dit moment is voor verschillende thema's nog niet duidelijk hoe de overstap naar duurzame alternatieven verplicht kan worden, gestimuleerd kan worden en gefinancierd kan worden. Ook hier is de gemeente afhankelijk van landelijke keuzes en ontwikkelingen.

Al deze uitdagingen samen genomen, brengen het risico van vertraging in de verschillende duurzaamheidsopgaven met zich mee. Het is daarom belangrijk om in te zetten op de zaken waar we binnen de gemeente invloed op hebben.

Bijlage A

Relevante afspraken en beleidsstukken voor het programma Duurzaamheid

In deze bijlage een overzicht van voor dit programma relevante afspraken op landelijk, regionaal en lokaal niveau. Het gaat om kaderstellende afspraken en beleidsstukken op hoofdlijnen.

7.1 Landelijke afspraken

Afspraken uit het Klimaatakkoord en het Gelders Energie Akkoord

In het Klimaatakkoord van Parijs is in 2015 afgesproken dat de opwarming van de aarde in 2050 wordt beperkt tot minder dan twee graden Celsius ten opzichte van het pre-industriële tijdperk. Deze doelen zijn verankerd in het Nederlandse Klimaatakkoord en de Klimaatwet.

1. 49 procent minder CO₂ uitstoot in 2030, t.o.v. 1990
2. 95 procent minder CO₂ uitstoot in 2050, t.o.v. 1990
3. CO₂ neutraal opwekken van alle energie in 2050

In het Gelders Energie Akkoord is al afgesproken in te zetten op 55 procent reductie in 2030 en we zien nu dat de Commissie van de Europese Unie daar nu ook voor wil gaan.

Rijksbrede programma Nederland Circulair in 2050

Met het Rijks brede programma Nederland Circulair in 2050 heeft het kabinet in september 2016 de inzet van de Rijksoverheid op dit thema gepresenteerd. De ambitie is een volledig circulaire economie in 2050.

Deltaplan ruimtelijke adaptatie 2018

Het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie is een gezamenlijk plan van gemeenten, waterschappen, provincies en het Rijk. Het programma zet in op een waterrobuust en klimaatbestendig Nederland in 2050. Het Deltaplan versnelt en intensificeert de aanpak van wateroverlast, hittestress, droogte en de gevolgen van overstromingen.

7.2. Regionale afspraken en samenwerkingen

Strategische Agenda 2020- 2025 Food Valley

De ambitie van de regio is om in 2030 een topregio te zijn op het gebied van landbouw en voeding. Een regio waar inwoners gezonder zijn, graag wonen, ondernemen, innoveren en waar circulair werken gewoon is. Dat doet de regio via zeven thema's, waaronder de volgende:

- Landbouw en vitaal platteland: op naar een duurzaam landbouwsysteem
- Voeding voor een gezond leven: gezond, duurzaam en voldoende voedsel
- Energietransitie: energieneutraal in 2050
- Economie en vervoer: het verbeteren van de bereikbaarheid, op een slimme, duurzame en gezonde manier
- Innovatie, clustervorming en circulaire economie: een toekomstbestendige regionale economie

Regionale Energie Strategie Food Valley

Regionale strategie waarin uitgewerkt is hoeveel duurzame opwekking van elektriciteit voor 2030 mogelijk is. Voor Barneveld komt dat neer op:

- 0,26 TWh opwekking van duurzame elektriciteit in 2030

Regionaal Adaptatieplan Vallei en Veluwe

Regionale agenda gericht op de ambitie om klimaatrobuust en klimaatbestendig te zijn in 2050. Het geeft daarmee uitvoering aan het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (2018). Thema's waar aan gewerkt wordt:

- Prettig wonen en werken
- Aangenaam recreëren
- Basisfuncties veiligstellen
- Natuurlijk bodem – en watersysteem

7.3. Lokale afspraken en beleid

Strategische visie Barneveld 2030

De visie van de gemeente Barneveld op de gemeente in 2030. Dit is vertaald in een aantal ambities, waaronder de volgende:

In een samenleving die steeds duurzamer wordt, kiezen wij ervoor:

- Een energieneutrale en klimaatbestendige gemeente te worden
- De circulaire economie en bio-based kringlopen leidende principes te laten zijn bij nieuwe ontwikkelingen
- Sterk in te zetten op schone mobiliteit

Hoofddijnennotitie Barneveld 2040

Is het vertrekpunt voor de omgevingsvisie die de gemeente opstelt. De hoofddijnennotitie doet een aantal aanscherpingen op de ambitie uit de strategische visie. Namelijk:

- Stellen wij het gezondheidsdenken centraal, door meer aandacht voor groen en water, langzaam verkeer routes (met schaduwplekken);
- Stimuleren en faciliteren wij de landbouwontwikkeling naar meer gesloten kringlopen, eiwittransitie en toepassing van klimaatmaatregelen zoals vastlegging CO₂ in gewassen en vasthouden van water in de bodem;
- Maken en houden we de openbare ruimte en gebouwen toegankelijk voor mensen met een beperking en bieden mogelijkheden voor kunst & cultuur en voor sport & spel;
- Zoeken wij samenwerking met inwoners en ondernemers die duurzaamheid actief bevorderen in hun omgeving

Woonvisie 2021-2025

Ambitie uit de woonvisie is een duurzame en klimaatbestendige woningvoorraad en woonomgeving.

Energievisie 2015

Beleid gericht op de gehele gemeente. Wordt in 2022 geëvalueerd en geactualiseerd. Doelstellingen:

- Energieneutraal in 2050
- 20 procent duurzame opwekking van energie in 2020

Warmtevisie Barneveld 2021

De Warmtevisie bevat een globale planning van de stappen die de gemeente wil zetten in de warmtetransitie richting een aardgasvrije gebouwde omgeving in 2050. Doelstelling voor 2030 is:

- Verduurzamen van 4000 woningen in 2030 (twintig procent van de bestaande woningvoorraad).

CO₂- beleid en Energiebeleid gemeente Barneveld 2018-2022

Beleid gericht op de eigen organisatie. Wordt in 2022 geactualiseerd. Doelstellingen:

- 100% minder CO₂-uitstoot in 2050 ten opzichte van 2015
- De gemeente Barneveld wil in 2022 ten opzichte van 2015 40% minder CO₂ uitstoten

Gemeentelijk verkeers- en vervoersplan 2017 – 2021

Actualisatie van dit beleid volgt in 2022. Doelstellingen:

- Werken aan de externe bereikbaarheid (het benutten van de strategische ligging);
- Werken aan de interne bereikbaarheid (het verbeteren van de bestaande infrastructuur);
- Werken aan de wensen uit dorpen en wijken (de infrastructurele verbeteringen op wijk- of buurtniveau).

Startnotitie Circulaire Economie

Startnotitie gericht op een volledig circulaire economie in 2050 en het duurzaam borgen van onze welvaart voor volgende generaties door ervoor te zorgen dat onze economie circulair en biobased wordt. De startnotitie is een vertaling van het Rijksbrede programma Nederland Circulair in 2050.

Strategieplan Grondstoffen 2020 -2024

Minder afval en betere kwaliteit grondstoffen.

Biodiversiteitsplan 2021

De komende vijf jaar behouden en ontwikkelen van de biodiversiteit in Barneveld

Gemeentelijk rioleringsplan 2021- 2026

Het GRP is de invulling van de gemeentelijke zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en grondwater. Met extra aandacht voor oppervlaktewater, klimaatadaptatie, duurzaamheid en samenwerking.

Hemelwaterplan 2017 – 2020

Lokaal plan met als doel het waterbestendig inrichten van de openbare ruimte. Geeft uitvoering aan regionale en landelijke doelstellingen op het gebied van klimaatadaptatie.

Plan van aanpak Klimaatadaptatie 2019 – 2020

Plan wordt op dit moment geëvalueerd. Geeft uitvoering aan regionale en landelijke doelstellingen op het gebied van klimaatadaptatie. Bevat 19 acties variërend van beleidsvorming tot concrete acties.

